
UNITÁRIUS ÉLET

59. ÉVFOLYAM 4. SZÁM
2005. JÚLIUS-AUGUSZTUS

Kéthavonta megjelenő folyóirat

A TARTALOMBÓL

Főszerkesztői jegyzet

Szent István országa vagyunk-e még?

Testvériség Kopjafája

*Rázmány Csaba püspök ünnepi
prédikációja, Füzesyarmat 2005*

Erdélyi villanások

*Heltai Gáspár Kft. tevékenységéről
alapításának 10 éves évfordulója
alkalmából*

Akik előttünk jártak

Győrffy József (1863–1935)

Egyházközségeink életéből

*Néhány adalék Trianonról
Egy olvasói levél alapján*

Tompa László **ERDÉLYI ARATÁS**

Péter-Pál elmúlt, jó sok napja már,
S még aratatlan az egész határ.

Kicsit megkésett bizony a vetés,
S ami termett: a szem is oly kevés.

De ami végre így is csak kerül:
Magam izzadtam érte emberül.

Nem segített szerencse, vakeset –
Maga az Isten is csak keveset!

Sőt olykor éppen ő bocsátgatott
Földemre egy kis jégverést, fagyot.

De legyen áldott: nem hagyott henyén
Heverni, s ím csak megedződtem én.

Így készíték – míg életem szakad –
Termőbb jövődöt, vígabb nyarakat!

Szent István országa vagyunk-e még?

Minden év augusztus 20-án ünnepeljük államalapító István királyunk napját, amely nemcsak a nyár, hanem minden év egyik legnagyobb állami (és egyben egyházi) ünnepe. Nem véletlenül. Hiszen az, hogy mi még ma is itt vagyunk, létezőnk a Kárpát-medencében, az vitathatatlanul az ő bölcs, előrelátó, szervező tevékenységének köszönhető. Ez két **korparancs** felismerésében és megvalósításában öltött testet. Az egyik a **kereszténység felvétele**, a másik az **államalapítás** volt. Ennek máig felismerhető jegyei: a **megyék**, és a **legrégebbi katolikus püspökségek**. Továbbá az **Árpád-kori templomok**, amelyekben ma is csodáljuk az akkor készült freskók szépségét.

De gondolkodjunk el azon, hogy mennyire méltó utódai Szent István Magyarországnak azok, akik még a **mai csonka ország 19 megyéjének nevét és székhelyét sem ismerik?** A Kárpát-medencei 64 vármegyéről nem is beszélve! Egyéb más felfogás- és magatartásbeli hibákról nem is szólva. Véleményem szerint **nem igazán öntudatos magyar az, aki nem ismeri ezeket.** Aki nem tudja, hogy melyek a határaink kívüli magyarlakta területek városai és milyen magyar történelmi nevezetességek találhatók ott? **Mert ne feledjük, a magyar történelem eseményeinek fő színterei, emlékhelyei nagyrészt a környező utóállamok területére esnek. Felvidék, vagy Erdély minden vára, minden településének főtere és templomai a magyar történelem megannyi jeles eseményéről mesélnek nekünk.** És aki ezeket nem ismeri, nem tudja, az nem lehet jó magyar ember.

Mindenkinek tisztában kell lenni azzal, hogy **az állam, az ország és a haza ma nem ugyanazokat a fogalmakat takarja.** Államunk ma sajnos csak egy 93 ezer km²-es kis ország. De a haza ennél egy sokkal tágabb fogalom. **Mindez a terület, ahol egykor magyarok éltek, vagy ma is élnek, de sajnos nem lehetnek a magyar állam alkotó polgárai.** Vagyis ebbe a fogalomba beletartoznak a határon túli testvéreink, szülő- és lakóhelyeikkel, városaikkal, falvaikkal, hegyeikkel, dombjaikkal, folyóikkal és partjaikkal, házaikkal, templomaikkal, iskoláikkal, történelmi emlékeinkkel együtt. Mi ugyanis 1050 évig nemcsak fennhatóságunk alatt tartottuk, birtokoltuk ezt a térséget, hanem benne éltük meg egész nemzeti létünket, életünket, úgy mintha a világ végesten végéig itt kellene élnünk, mert Isten így rendelte, nekünk teremtette, ezt a csodálatos vidéket. Hogy írta Petőfi? **„Ha a Föld Isten kalapja, hazánk bokréta rajta”.** Vagy később: **„A Kárpátoktól le az Al-Dunáig”,** – de hozzátehetjük, a Vereckei hágótól, le az Adriáig, csak mi magyarok állunk helyt itt mindenért. **Tehát történelmi jogon érezzük ezt a tágabb térséget hazánknak, amelytől nem foszthattak meg egyes agyalágyult, szenilis diplomaták hirtelen haragból, vagy bosszúvágyból eredő döntései, akik szép nagy országunkat galádul megcsonkították, de a nép lelkében és tudatában lévő hazát sohasem vehetik el tőlünk. Ez addig a miénk, amíg benne élünk, ismerjük, látogatjuk, emlékeinket megbecsüljük, gondolozzuk.** Ezt a tágas térséget ugyanis mi egykor nemcsak belaktuk, hanem ott-honunknak építettük, szépítettük, fejlesztettük. Itt minden város és község, a magyarság szorgalmáról, alkotóerejéről tanúskodik. Csak végig kell sétálni a legtöbb határon túli város főterén (pl. Kassán) **ott minden híres felvidéki család palotáját megtaláljuk. Nyitott magyar történelemkönyv az egész város, még akkor is, ha 200 ezer lakosából ma csak 4-5 ezer fő vallja magát magyarnak. A magyarság történelmi emlékeinek 3/4-e határainkon kívül található.** Ami a mai Magyarországon van, az még történelmi illusztrációhoz is kevés. Aki tehát igazából magyarnak vallja magát, annak meg kell ismernie, látogatnia kell ezeket a határon túli történelmi emlékhelyeket. Akkor érti meg csak igazán, hogy a magyarság mit alkotott itt 1050 év alatt ebben a térségben. Ezt épületállományának, tárgyi és szellemi kultúrájának nagy részét mi teremtettük

meg, nem kis áldozatvállalással, dolgos kezünkkel, szorgalmunkkal, verítékünkkel és nem lebecsülhető szellemi teljesítményünkkel. **A mi hazánk tehát az egész Kárpát-medence.** Ezt kell a földrajzból is megismernünk, mert egyébként egész történelmünk és irodalmunk erről szól, csak éppen a személyes élmények hiányoznak hozzá, ha ezeket nem látogatjuk, úgy élünk ebben a kis országban mint egy majom a ketrecben. Ez azzal kapcsolatban jutott eszembe, hogy nemrégiben több olyan nagyon intelligens, többdiplomás honfitársammal találkoztam, kikről most csak véletlenül derült ki, hogy 50-60 éves koruk ellenére még nem jártak sem Erdélyben, vagy a Felvidéken, bár a fél világot már bejárták. Kérdeztem is tőlük, hogy csináltatok ezt? Azt válaszolták maguk sem tudják. Többször készültek rá, de valahogy mégsem jött össze eddig a dolog. És nem furdalt az oldalakat a kíváncsiság, hogy milyenek is lehetnek ezek a vidékek? De igen, csak valahogy mindig elfelejtődött a dolog. Nem volt rá megfelelő alkalom. **Ezután tehát mindenki úgy csinálja, hogy legyen rá megfelelő alkalom.**

De Szent István nemcsak államot alapított, – mégpedig a nyugati államokban akkortájt szokásos intézményi berendezkedése szerint – hanem Magyarországot erős, megbecsült és kellően tiszteletben tartott országgá illesztette be az európai országok akkori családjába. Ekkor Magyarország nemcsak erős, hanem mai kedvelt szóval élve: valóban **vonzó célpont volt** a nyugati betelepülők számára, de nem annyira azoknak, akik anyagi haszonszerzés céljából hozzák ide a tőkésüket, hanem azoknak a **szellemi tőkésüket és két dolgos, munkás kezűket szereték volna itt befektetni, hogy nekik is és a befogadó országnak is jobb legyen.** Magyarország Szent István trónralépése után ugyanis megszűnt a „félelmetes, keleti barbárok föld”-je lenni. Akiknek nyilaitól korábban oly sokat rettegettek. Jöttek a papok és a szerzetesek, de az iparos- és kereskedőemberek is. A papok és szerzetesek is tették a dolgukat. Templomokat, kolostorokat építettek – a gazdag királyi adományok jövedelméből – amelyek egyben a művelődés, oktatás, az írásbeliség és az igazságszolgáltatás központjai is lettek. Gondoljunk csak arra, hogy Pannonhalma volt az ország első iskolájának a színhelye.

Szent István tehát egy erős és a kor akkori értékrendje szerint gazdag, felfelé ívelő országot hagyott az utókorra. Sajnos, hogy fiú utód nélküli halála után vitatottá vált az utódlás kérdése. És a pártviszályok, az egymás ellen hadakozó uraságok nagyban visszavettk ezt az ígéretes fejlődést. De szerencsére a **későbbiekben jöttek olyan újabb királyok, mint Szent László, Károly Róbert, IV. Béla, Nagy Lajos és Mátyás király, akik az ország erejét, tekintélyét újból helyreállították. Az elmúlt 60 évben ezekről keveset beszélünk. A történelemkönyvek lapjaira számúztuk őket, mert egy „forradalom szülte rendszer” a korábbi forradalmároknak és szabadságharcosoknak látta szellemi előfutárait. Nem baj, ha sok minden, ami avitt és régi, elpusztul, elenyészik, csak végül „a forradalom győzedelmeskedjen a romokon” – mondogatták.**

Ha jól meggondoljuk – és a Szent István nap jó alkalom az efféle emlékezésre – a **magyar történelem 1100 éve két nagy szakaszra osztható.** Az első 650 évre, amikor fejedelmek és királyok uralkodása alatt hatalmas és erős volt ez az ország, és az ezt követő 550 évre, amikor bizonytalan volt az államformánk, de még kétségesebb a függetlenségünk és tulajdonképpen permanens, de mindig vesztes küzdelmet folytattunk függetlenségünk, eredeti országterületünk és európai tekintélyünk visszaszerzéséért. Így volt nekünk Bocskai, Thököly, Rákóczi-féle szabadságharcunk, Kossuthunk és Petőfink, Károlyi Mihály-féle öszirozsás és proletárforradalmunk, 1956-os szabadságharcunk, de hősiességünk ellenére mégis mindig vesztesen kerültünk ki e küzdelmekből. Ezen második 550 évben csak a reformkor és Széchenyi tevékenysége, majd Deák és Andrássy Gyula időszaka volt olyan, ami méltó lehet az első 650 éves szakasz történetéhez.

Folytatás a 26. oldalon

Szent István államalapító királyunk ünnepén

(Bölöni Farkas Sándor naplóját forgatva...)

Vannak ünnepek, amikor egy unitárius lelkésznek nagyon el kell gondolkoznia, hogy miről is beszélhet. Példakép-ínséges életünkben úgy teszünk, mint Arany János „Azokkal időzöm, / akik máskor voltak, / Mit az élet megvon, / Megadják a holtak.” A 210 éve született **Bölöni Farkas Sándor** többnyire az Utazás Észak-Amerikában című művéért tartja számon a művelődéstörténet, nem méltatlanul. Ez a múltba-fordulás nem akar irodalomtörténeti okoskodás lenni, ez másoknak a tiszte, hanem egy gazdag élet tapasztalatainak felelevenítése, tanulságul a mának. Ezt nem a fent említett mű alapján teszem most, hanem egy sokkal bensőségesebb műfajából, az 1835–1836-ban írt naplótöredékéből vett gondolatai alapján. Ha valaki az irodalomtörténeti részre kíváncsi, megtalálhatja több lexikonban is, vagy az évek során kiadott műveinek kísérő szövegeiben. A Gondolkodó Magyarok sorozatban megjelent Naplótöredék hátlapján idézi a sorozatszerkesztő Szigethy Gábor Bölöni szándékát: „ezután életemnek nevezetesebb történeteit feljegyezzem, a tetteim, érzelmeim és történeteimből oly tárt gyűjtsek, hol az engemet érdekő múltat – legyen az jó vagy rossz – mint tükörben, még egyszer megpillanthassam”. Ebbe a tükörbe nézzünk bele mi is, hogy hogyan is állunk ma szabadelvű vallásosságunkkal (nem liberállissal!), nemzeti öntudatunkkal, hazaszeretetünkkel, a hatalommal való kapcsolatainkkal és másokkal. Mindez belefér, sőt szükséges foglalkozni ezekkel államalapító királyunk ünnepe környékén. Felütésnek idézem: „Nincs fájdalmasabb s szerencsétlenebb helyzet, mint midőn önkényű uralkodás alatt is valakinek lelkében a józan szabadság érzelme mégis felébredhet s kifejlődhetik, s fojtogatni kell kebelében a titkos szép lángot, és pedig reménytelenül”. A Bölönitől vett idézetek mérlegelésénél nagyon fontos figyelembe venni a kort, amely nem kímélte a szabadon gondolkodókat semmilyen területen, amely nem sajnálta kötelet és puskagolyót vagy a börtönökben való elrothadást azoktól, akiknek lelkében a „józan szabadság érzelme mégis felébredhet s kifejlődhetik”. A Világost virágzó Habsburg uralom ellen így ír, amikor Ferenc császár meghal (a mai Habsburg-bűvöletben élőknek figyelmeztetés!): „Te, ki a menedéért esdeklő szabadságot küszöbödől elrugdostad! Egy nemzetnek örömeit megmérgeztetted! A hazáért dobogó szíveket jégkezeiddel marcangoltad! Ki az ifjúságnak poétai álmait rablánczörgetéssel rebentetted fel! Az érényt ostonnal üldözted! Te, ki az elnyomatásban nyögött észnek felreppenését porázoddal rángattad vissza, – és ki – még az imádság útját is elállottad! Atok legyen emléken, vad zsarnok! Káromkodjék a magyar, midőn nevedet említi – és pökjék sírodra!” És még évek múlva jön Világos, Arad és Ferenc József! Biztos, ha megéri, neki is juttattak volna egy kötelet vagy golyót. Nemzeti öntudata, székelysége se volt csak cifra szűr! Wesselényitől való (aki nagyon jó barátja volt!) búcsúzása után ilyen gondolatokat fogalmaz meg. Tűzijátékokra, pörköltfőzésekre, virsli évésre és sör ivásra alapozó nemzeti öntudatban sínylődő nemzedékünknek eszméltető kellene legyen: „Fájt nemzetemnek hátramaradta, demoralizáltsága, nyomatása és elmecsevészett-sége... gyerekkorom óta örökös vágyam, törekedésem, álmom, minden érzetem s gondolatom csak az volt, hogy e nemzet felemelkedjék... utáltam minden privilégiumot, monopóliumot és megkülönböztetést... tettel, szóval s írásaimban terjesztettem min-

den democratai elvet... vérzett szívem hazámbeli embertársaim egy részének rabszolgai nyomatásán, mellettök harcoltam a feudalizmus ellen, s az egész nemzet kivétel nélkül egyforma szabadnak óhajtottam... hazám nyelvéért éltem, haltam... gyűlöltem a hideg cosmopolitismust, amely a nemzetiségnek legnagyobb métélye... megvettem azokat, s bosszúsan gyűlöltem, kik nemzetem eléhaladtát, mivelődését és nyelvét akadályoztatták... hálátlan cudaroknak tartottam, kiknek nem a nemzeti nyelv volt szívök és társalkodások nyelve... Kacagtam az uralkodás kegye és fénye után alacsonyul mászókat”. Vallásossága is erős támpont lehet a mai tisztátalan összevisszaságban saját egyházunk hitfelfogásának tekintetében. Vallásossága mélyen összhangban van és együttműködik nemzeti öntudatával, amikor Jézusról így vall: „Jézus talán nem is akart az egész emberiségnek... generális vallást alkotni. Az ő szemei előtt csak elnyomatott hazája állott. Láttá, hogy a zsidó papság vallásos szemfényvesztései által demoralizálta a népet, vakságban, s szellemi rabságban tartja, hogy annál önkényesebben uralkodhassék... tudta, hogy a hazát csak erkölcsi erő emelheti fel! A pozitív vallás érdekében a vallás reformját követeli. A vallásos szabadelvűség talajáról kell ki a jézusi helyettes elégtétel tana ellen, ami még tetten érhető az 1638-as dési egyezség hatásaként az egyházunkban is: „...semmi sincs nagyobb akadályára az erkölcsi törekedésnek s a lélekismeret tisztában tartásának, mint a vallásnak... ravaszul s elfacsarva magyarázott elve, hogy Jézus a mi bűneinkért szenvedvén, az Istenek kegyelméből és irgalmából, bűneink megbocsátatnak, ha szorgalmasan imádkozunk s a vallásos ceremóniákat megtartjuk. ... s ezt igen szorgalmasan trombitálják a papok, cathecésisek és theológiák. Ez a rosszul magyarázott elv az, amely a lélekismeret józan, de komoly hangja és üldözése elől széles asilumot (menedéket) nyit a vétkesnek”. Egészen sajtós, de ma is mértékadó lehet a vallásos meggyőződése, amit így foglal össze: „Az emberiség legundokabb fajzatának tartottam a vallásos bigottakat, bármely felekezetből is legyenek, s csúfság s megvetés tárgyává kívántam tenni. Gyűlöltem a papságnak azon faját minden vallásban, mely a polgári élettől különvált státust akar formálni; a józan philosophiát, az elmének szabad reptét s a polgári szabadságot örökösen tipró ezen hydrát egész erőmből kívántam letapodni. Én Istenemet nem imádtam vakon, s nem azoknak írásuk és tanítmányuk szerint, kik éppen olyan tehetetlenek, mint én. Istentől nem rettegettem, neki nem hízelkedtem, előtte nem mászkáltam, gyerekkorom óta formába öntött imádsággal soha nem folyamodtam hozzája, hanem jóllétem vagy bánatom közt, templomban vagy mezőn, midőn csupa önkéntes sugallás által jött, felsőhajtottam, lelkemet egészen kitártam előtte s folyamodtam hozzája, mint legmeghittebb barátomhoz... Én tisztán állok Istenem és lelkiismeretem előtt. Nem akarom szégyenleni magamot önmagam előtt, és soha meg nem tagadom eddigi érzésem s gondolkodásom módját”.

2005. évünk ünnepes augusztusában álljon itt még Wesselényi Miklósnak, Bölöni jó barátjának bizakodása, amikor méltatta az Amerikából hazatérő demokrata munkáját: „E magvak máris csíráznak, s egykor bizonyára óriási fákká növekednek”. 170 éve csíráznak, segítsünk mi is, hogy fákká növekedhessenek.

B. L.

Augusztus fényei...

Mint ahogy az augusztusi hulló csillagok fényessé tesznek egy-egy éjszakát, ennek a hónapnak egy-egy emlékező napja is úgy ragyogja be fényével történelmünk, mindennapunk egét. A legfényesebb napunk, az államalapító Szent István királyunk napja. Augusztus 20-án kalandozunk el Szalay László gondolataival, nem történelmi leckét venni, hanem magyar keresztény öntudatban erősödni:

„Nagyon bölcsen, igen jól tudta István király, hogy népét a pusztulástól csak úgy őrizheti meg, ha a nyugati szokásokat és a keresztény vallást az országban meggyökerezteti. Ezért nagy buzgalommal folytatta atyja, Géza fejedelem munkáját és mint jó pásztor, erős kézzel térítette népét a helyes útra. Amikor a nyugati országok papjai és szerzetesei meghallották, hogy István az egész népet megtéríti, nagyon megörültek. Mindjárt felkerekedtek, és jöttek, özönlöttek mindenfelől, hogy a pogány magyarokat helyes útra tereljék, tévelygő lelküket Krisztusnak megnyerjék. A nyugati papok és szerzetesek éjt nappallá téve fáradoztak, és a sok fáradozást siker koronázta: a magyar nép keresztény hitre tért. Örömmel látta ezt István király, és azt gondolta, hogy munkájára a pápa úr áldását kéri. Hívatta ez okáért Asztrik apátot, és azt mondta neki: - Atyám, itt az ideje, hogy a munkánkra a pápa úr áldását kérjük. De nemcsak pápai áldás, korona is kell a magyar királyoknak, hogy éppen úgy megkoronázzák őket, mint a többi keresztény fejedelmeket. Menj hát Rómába, atyám, és kérj áldást meg koronát a pápa úrtól. – Úgy legyen, ahogy kívánod – mondta az apát, s mindjárt elindult Rómába, hogy a pápa úrtól áldást és koronát kérjen. De akárhogy sietett, megelőzte az apátot a lengyel fejedelem követe: az is koronát kért a maga uralkodójának, a lengyel fejedelemnek. Már el is készült a korona a lengyel fejedelem számára, II. Szilveszter pápa éppen el akarta küldeni, amikor egy éjjel csodálatos álmot látott. Álmában az Úr angyala jelent meg előtte, és így szólt hozzá: - Holnap egy ismeretlen nép követei érkeznek hozzád, akik fejedelmük számára koronát kérnek. Add nekik a kész koronát, mert őket illeti! Másnap a pápa úr előtt megjelent Asztrik apát, és István király nevében áldást és koronát kért. A pápának eszébe jutottak az angyal szavai, és meghajolt Isten akarata előtt. Azt mondta Asztrik apátnak: - Én apostoli vagyok, István fejedelem pedig apostol. Ezekkel a szavakkal átadta a szent koronát az apátnak. Milyen szép ajándékot küldött a pápa úr az első királynak! A magyar korona csillog-villog az aranytól, középen a Megváltó képét, körben pedig az apostolokat mutatja. A Megváltó feje fölött a nap, a hold és a csillagok fénye ragyog, mellette két élőfa áll. A szép fényes koronával az első királyt ünnepélyesen megkoronázták, aztán a koronázási jelvényeket Székesfehérváron ünnepélyesen elzárták. De azért gyakran elővették, mert a sátoros ünnepeken újra meg újra a király fejére tették a koronát.

A magyar korona maga az egész ország, hazánk földjének minden gazdagsága és népének egész boldogsága.”

Nem olyan régen, Berettyóújfaluban fültenúi lehettünk egy trianoni megemlékezésen feleségemmel együtt, ahol mi is szerepeltünk, a híres csángómagyar énekes testvérünk, a Romániához tartozó Moldva, Pusztina csángó falubeli Nyisztor Ilona csodálatos énekének, amit – hála Istennek! – mind gyakrabban lehet hallani idehaza is. Augusztusi kalandozásunk méltó befejezése lehet ez az ének:

*„Óh, Szent István, dicsértessél,
Menny és földön tiszteltessél
De főképpen nálunk ma,
Mint hazánk fő oszlopa,
refr.: Kérünk, mint apostolunkat,
És az első királyunkat,
Szent István, nézz mennyből le
A szép magyar népedre.*

*Még a gyenge gyermekségbe,
Csuda vala a szentségbe,
Példájára népeknek,
Örö mire mennyeknek,
refr.: Kérünk, mint apostolunkat
És az első királyunkat,
Szent István, nézz mennyből le
A szép magyar népedre.*

*Sok sánta vette járását,
Sok vak nyerte is látását,
Némák kezdtek szólani,
Siketek is hallani,
refr.: Kérünk, mint apostolunkat,
És az első királyunkat,
Szent István, nézz mennyből le
A szép magyar népedre.*

Ámen.”

Augusztus fénye 27-e is, amikor templomunkban, Füzesgyarmaton, kiosztjuk a „ZS. NAGY LAJOS HUNOR EMLÉKALAPÍTVÁNY” díjait. Nem olyan régen, a júniusi hittanos évvárón 11 gyermekünket jutalmaztuk meg a megérdemelt ajándékkal. Most mintegy 30 középiskolást, főiskolást és egyetemi hallgatót jutalmazunk meg az Alapítvány kamataiból és az alapító családfő támogatásából. Emlékezni kell arra a fényre, amelyik soha nem huny ki a Szeretetei egéről. És milyen isteni adomány, hogy a jövő reménységei is tanulásukkal, pályájuk egyengetésével éltetik ezt a fényt és a díjkiosztó után virágainkkal tisztelgünk a temetőben a 13 éve elment fiatal szív emlékénel.

Augusztusi fények, Isten ragyogtassa be életünket veletek!

Balácsi László
(Füzesgyarmat)

SZENT LÁSZLÓ KIRÁLY (1046 k. – 1095 július 29.)

Július 29-én van Szent László királyunk, Erdély fővédősztjének ünnepe.

Ezért nagy tisztelettel Őrá emlékezünk.

Miron Costin az egykori moldvai krónikáiról örök emléket állított Szent László királynak, az által, hogy leírta, hogy a Magyarországra betörő pogány kunokat László király a Kárpátok keleti lejtőin túlra, egészen a Moldvát átszelő folyóig üldözte. Ez üldözés közben a király és kísérete elfáradt és megszomjazott. Amikor a hadak a folyóhoz értek, László király leszállott a lováról, megízlelte a folyó vizét, ivott belőle, lovát is megittatta, majd így szólt emberéhez: szeretem, szeretem.... Azóta e folyót Szeretnek nevezik.

Kedves néphagyományt rögzített a krónikás, ugyanakkor megszámlálhatatlan az a témérdek ma is élő hagyomány a Kárpát medencében, amely Szent László király személyéhez fűződik.

Ma Szent Lászlóra emlékezik egyaránt a katolikusok és protestánsok világa, hiszen Őt idézik a templomok falfestményeinek töredékei, az ő emlékét idézi az a kis kerek kavics, amivel gyermekkorunkban boldogan játszadoztunk, egy-egy gyógynövény, egy csobogó vízforrás, egy sziklahasadék (Torda), egy helységnév, vagy a világörökség részévé nyilvánított a gelencei templom. Ha ez sem volna elég, akkor figyeljen mindenki egy pillanatra, önmagára és fel fogja fedezni azt a személyt, aki 900 évvel ezelőtt beírta nevét a magyar szívébe.

Azt mondhatom, hogy László, mint herceg és király, megtalálta minden ember örök ideálját. Tudta, hogy az ember, mint Isten magasztos teremtménye nagyra hivatott. Költőnkét idézve mondom:

„Tele vágyakkal zokog a lelkem, a múlandón túlira, a természetfölöttire, az örökre, amit szívünkbe oltott a Teremtő. Elmének ezért szüntelen kutat, akarataunk cselekvésre késztet, és egyre élednek képességeink, hogy célba érijünk és boldogok legyünk”.

Honfoglaló eleink is nyugodt, boldog hazát kerestek és lelkük itt, a Kárpát-medencében találta azt meg, ahol őket Jézus magasztos hite, valamint a kereszténység szellemisége számtalanszor megérintette. Itt kapták meg Isten nagy ajándékát a hitet, itt lett a magyar nép: „Isten gyermeke a hit által, a keresztységben”.

Itt kaptunk majdnem egyszerre földi és örök hazát. Ez a szent korona szellemi üzenete is. Itt születünk, itt növekszünk és érlelődünk sikerek és sikertelenségek közepette, itt tapasztaljuk meg szüntelen Isten áldását és nagyságát. Ez életünk és emberi méltóságunk szilárd alapja. Ez életszeretünknek és hazaszeretetünknek forrása. Ez segít célunkhoz az örök életre, még akkor is ha néhányan elfajzottak körünkben és nem a Jézusi Isten- és emberszeretetet szolgálják, hanem pont ellenkezőleg önös érdekeiket előtérbe helyezve állandóan rombolják Isten magasztos világát és az emberi egységet!

Szent István királynak és népének az új ideált, a kereszténység fennkölt ideálját, Jézus és evangéliuma adta.

László király egészen átadta magát ennek az új ideálnak, hogy „megerősödjön az Úrban és hatalmas erejében” (Ef 6, 10). Hitte, hogy azoknak, akik Istent szeretik, minden a javukra válik (Róm 8, 28). E hit-

ben elmélyülve átadta magát és egész lényét Istennek és az ország népének! Mindennapi feladatainak végzésében megtapasztalta Isten erejét, gondviselő szeretetét, jóságát és vigasztaló erejét.

A nép pedig ezt a tündöklő, bátor szívű, áldozatos vitézt, erényes magyart megismerte és szívébe zárta. Bár ő is népe példaképe lett, ő nem magát emelte a magyar kereszténység oltárára – hanem népe első apostolait, akikre mindig föltekintett: Szent István királyt, Szent Imre herceget, Szent Gellért püspököt, Szent Benedek és András szerzeteseket. A fiatal magyar kereszténység sápadt ege folyamatosan gyarapodott és lett egyre ékeesebb, szentekkel, csillagokkal, nagyságokkal, hősökkel. Prohászka Ottokár mondta: „a nemzet akkor válik kereszténnyé, amikor eszméneit keresztelik meg”.

Szent László élete arról tanúskodik, hogy a magyar ugaron életet fakasztani, biztos jövő fele haladni csak az olyan ember képes, aki Jézust követi és tanításai szerint él. A kereszténység ideálja nélkül a magyar ember megsemmisül, néma mikrofonná, sétáló hullává süllyed.

Ha visszatekintünk és megidézzük a múltat, megállapíthatjuk, hogy hazát alapító eleinknek Jézus és tanításainak elutasítása, vagy elfogadása alakította első évezredünket, és érezhetően hatott azt követő életünkre és hazaszeretetünkre.

Hazánk és szülőföldünk szeretetének fokmérője Isten országának szeretete, mert a szeretet befelé hitben, kifele jóságban mutatkozik meg. A Jézusi hit és jóság az mely jóságot áraszt gondolatban, jóságot szóban, életadásban, lélekformálásban, kultúrában, cselekvésben.

Szt. László királyunkra emlékeztető igaz keresztényekként imádkozunk, hogy minket, az Anyaország, és a maguk akarata ellenére a határokon kívül rekedt magyar testvéreinket soha, se szellemi, se erkölcsi, se anyagi kár ne érjen.

Az új évezred egén fényesen ragyogjon felénk és felettünk a keresztény életeszmény, a felebaráti szeretet, a keresztényi egység, a hit, remény és szeretet, amely egykor életre kelt az igazság bajnokában, László királyban és utána sok-sok millió magyarban.

*„Mikoron méglen gyermekded volnál,
Kihozza Béla király jó Magyarországba,
Hogy dicsekednél te két országban,
Magyarországban és mennyországban.
Letelepedél Bihar-Váradon...
Te arcul tellyes, szép piros valál,
Tekéntettedben embereknél kedvesb,
Beszédedben ékes, karodban erős,
Lám, mentent te ejtesz, ki teveled küzdik.
Tagodban ékes, termetedben díszes,
Válladtul fogva mendeneknél magasb;
Csak szépséges császárságra méltó,
Hogy szent korona téged méltán illet.”*

– írja kedvesen a Szent László királyról szóló regös ének, a régi magyar irodalom e gyöngyszeme:

Rázmány Csaba püspök

A Testvériség Kopjafája

Rázmány Csaba püspök ünnepi prédikációja Füzesgyarmat 2005

A türelem mint a testvériség meghatározója.
Textus: 1. Thessz. 5,14. „Kérünk továbbá Atyámfiai, türelmesek legyetek mindenki iránt, de főleg a testvériséget megtartsátok”.

A testvériség jegyében gyűltünk össze, hogy a mai napon leleplezzük a testvériség kopjafáját, mely nem más mint jelképe a Kárpátmedencében élő magyarság testvéri kötődésének! A testvériségről, mint érzésről talán felesleges hosszasan elmélkedni, mert azt szinte mindenki ismeri. Van azonban egy másik érzés, mely alapvetően meghatározója a testvériségnek és ez nem más mint a türelem, mert az élet türelempróbák sorozata. Hiába mondja közérthetően a magyar közmondás, hogy a türelem rózsát terem, vagy Jézus, hogy: „Béketűrésetek által nyeritek meg a lelketeket” (Lk.21,19), türelmesnek lenni mindennek ellenére nagyon nehéz. Mind nehezebben tűrjük a megpróbáltatásokat, de még ennél is nehezebb türelmesnek lenni testvéreinkkel. A türelmesség iskolapéldáját tapasztaltuk, két évvel ezelőtt Sepsiszentgyörgyön, a templomszentelési ünnepségen, mely öt és fél órán át tartott, és nagyon sokan voltak akik ezt a rengeteg időt lábon viselték el a legnagyobb türelemmel. Viccesen jegyezte meg a miniszterium kiküldöttje: – vajon még mennyit kell tűrni ezeknek az unitáriusoknak?

Es valóban feltehetjük a nagy kérdést, miért kell eltűrjünk mindent embertársainknak, miért kell türelemmel lennünk mindenki iránt? Kempis Tamás a nagy gondolkodó válaszul e kérdésre: „más hibáinak és gyarlóságainak elviseléséhez türelemre törekedjél, mert benned is elég sok van, amit másnak kell veled szemben eltűrnie.” Ez is egy megoldás, de az igazi válasz nem más, mint az, hogy a türelem az igazi keresztény ember ismertető jegye. Csapodi Miklós Országgyűlési képviselő nagyszerűen jegyezte meg a XI. kerületben levő Dávid Ferenc-tábla megkoszorúzásakor a tavaly november 15-én, hogy egyházalapító püspökünket, Dávid Ferencet a türelem tette igazi kereszténnyé, igazi jézuskövetővé, mert hirdette ugyan a maga vallását és annak igazságát, az egy Isten-hitet, de türelemmel és tisztelettel volt azok iránt, akik mást hittek, vagy másként gondolkodtak. D. F. fennen hirdette, hogy az Úrnak szolgálja legyen mindenki iránt türelemmel. (2 Tim 24). Mint a fejedelem udvari papja, miután megalapította vallását és egyházát, semmi nem tarthatta volna vissza, hogy ezt a vallást tűzzel és vassal terjessze. De ő nem volt Keserű Dajka János, hanem Dávid Ferenc a tolerancia, és a másság elismerésének előfutára. Ezért írhatták róla büszkén a késői utódok: „Erőszakot nem pártolt, igazsága senkit meg nem ölt. Tudta, hogy ez a drága tiszta eszme, egyszer majd úgyis mindenkit betölt”. Eszméit és gondolatait miként Jézus is, átvitte a gyakorlatba. Így válhatott valósággá az, hogy először Erdélyben mondták ki a vallási és lelkiismereti türelem törvényét, miszerint vallásáért senkit üldözni nem lehet, és hogy mindenki azt a vallást gyakorolhatja mely hitével, és lelkiismeretével megegyezik. Így lett mindannyiunk büszkeségére Erdély a katolikusok, evangélikusok, reformátusok és unitáriusok, vagyis a bevett vallásfelekezetek számára a türelem földje.

Török Tamás fiatalon elhunyt unitárius író az Erdélyi Mefisztó c. regényében leírja, hogy a Tordai Országgyűlés után Blandrata György a fejedelem olasz orvosa, aki később D. F. elítélésében is közreműködött, ilyen szavakkal kísértette meg a János Zsigmond fejedelmet: „Ha azt akarjuk, hogy Erdély Egy Isten-hívó legyen, egyetlen katolikusnak se adj hivatalt, senkinek se adj jószágot, míg el nem hagyja a katolikus hitet, egy katolikust se fogadj udvarodba s a katolikus papok fizetését vedd el... Ezeket hallva megszólalt a türelem apostola D. F.: „jaj csak bosszút ne, csak erőszakot ne”! Mi négy vallás recepcióját vettük törvénybe és soha ne gondol-

juk, hogy Erdélyben csak az unitáriusoknak lehet joga, még ha önként ezt a vallást venné fel az egész Ország. Bosszú mindig bosszút, erőszak mindig erőszakot szül. Dicsőségünkötől ne részegedjünk meg, hanem imádkozunk magunkért és testvéreinkért. Tudjuk, hogy debreceni kálvinista főpap, Péter hitvitáink legfőbbjén véremet és vérünket kívánta. Mi ilyent nem mondtunk és soha nem fogunk mondani. Mi vére még úrvacsora vételkor sem gondolunk, mert azt nem Krisztus testének és vérenek fogjuk fel, hanem annak ami, kenyérnek és bórnak, mely úgy eleveníti meg a testet, mint a Krisztusban való hit a lelkünket”.

Lehet, hogy Török Tamás regényében kissé megszívíttette e beszédet, de azt hiszem az már a lényegen semmi sem változtat. Pedig akkor még az unitáriusok kezében volt a hatalom, de azzal nem éltek vissza, hanem türelemmel és testvéri érzéssel voltak mindenki iránt. Ezt a türelmet Dávid Ferencről tanulták a Sepsiszentgyörgyiek, a Héjjasfalviak, továbbá az a 140 unitárius gyülekezet, akinek csonkamagyarország területén vették el a templomát és az a rengeteg egység, akik közé talán mi is tartozunk, akiket türelmetlenül irigységből, kicsinyességből, személyes bosszúból, vagy valamilyen más okból megaláztak és megsértettek és erről nekünk még beszélni sem szabad. A Sepsiszentgyörgyi templomszentelés után jegyezte meg valaki a hivatalosak közül: „nem kellett volna megemlíteni, hogy a reformátusok vették el a Sepsiszentgyörgyi unitárius templomot”! Miért, hát ennyire fáj az igazság? Lehet, hogy igen de a történelem az történelem.

Sajnos nem a testvéri érzés és nem a türelem jellemezte a Batoriakat sem, János Zsigmond halála után, akik minden emberi türelem nélkül küldték halálba nagy egyházalapítónkat. Azt hitték, hogy Őt eltemetve eszméit, a tiszta Jézusi kereszténységet is eltemetik. A szellemiekben tiszta és gazdag talajban fogant eszmét soha nem lehet eltemetni. Ezt igazolja az a nagyszerű tény, hogy napjainkban, Erdélyben a legnagyobb szegénység közepette is épülnek és szépülnek az unitárius templomok. Oriási élmény volt számomra Sepsiszentgyörgyre, egy olyan templomba vinni el a Magyarországi Unitárius Egyház üzenetét, amelyben 1500 hithű unitárius énekelte könnyes szemekkel, torka szakadtából a nemzeti imádságot és a székelyhimnuszt. Erdélyben tehát a nemzeti türelmetlenséget szítók között, az unitáriusok ismét jelesre vizsgáltak, bizonyosságot téve arról, hogy ők nem csupán tanítják az evangéliumot és a Jézusi eszméket, hanem azokat szívvel és lélekkel meg is élik.

De mi van itthon a testvéri érzéssel, ahol mindenki egy nyelven beszél és egy nyelven imádkozik. A türelmetlenség belopta magát a magyarság szívébe, olyanira, hogy megélnünk kellett életünk legszomorúbb napját, amire rémálmaink közepette sem mertünk gondolni, a 2004. december 5-ét. Ennél talán csak az fájdalommasabb számunkra, hogy a testvériség és a türelem sárba taposásával kerültek unitárius hívek és lelkészek, akik egy agyimosási akciónak engedve, hajlottak arra, hogy létrehozzanak egy önálló szórványgyülekezetet, egy teljesen református környezetben, és mindezt magas egyházi vezetők jóváhagyásával, és asszisztálása mellett.

Hála Istennek azonban még él és munkál bennünk a Dávidferenci türelem mely nem más, mint a testvériség meghatározója. Ennek bizonyítéka, hogy ma testvéri érzések közepette gyűltünk össze ünnepet szentelni, és azt az utókornak megörökíteni. Órizzuk ezt nagyszerű Jézusi érzést mint éltető erőt, mert csak ennek birtokában lehetünk méltók türelmes apostolunkhoz, valamint nyerhetjük el a Jézuskövető, vagy Istengyermeke megnevezést.

Ámen!

Füzesgyarmati búcsú 2005

Már 16-ik éve július utolsó vasárnapja a Füzesgyarmati Búcsú hagyományos napja. Idén is így volt. A rekkenő hőség ellenére az Alföld különböző térségeiből, – főleg a Dél- és Észak-Alföld határmenti térségeiből – továbbá a Duna-Tisza közéről és Budapestről áramlottak ide a hívek, hogy részesei legyenek, füzesgyarmatiak eme szép eseményének, itt élő hitestvéreik évente ismétlődő nagy ünnepének, amely életerejüket, tenni akarásukat bizonyítja. Más gyülekezeteink is – ahol még ilyeneket nem rendeznek – vehetnének tőlük példát. Minden egyházközségnek ugyanis szüksége van évente legalább egy olyan napra, amikor önmagát – tehetségének, szorgalmának eredményeit – „országunk-világunk” felmutathatja, hogy ne feledkezzetek meg rólunk, mi is vagyunk, élünk, dolgozunk itt a határ mentén, Budapesttől 1300 km-re és igyekszünk építeni Isten országát itt a Földön is, az unitárius lelkekben. Továbbá híven őrizzük, ápoljuk magyarságunkat, és ennek keretében igyekszünk minél szorosabb kapcsolatot tartani erdélyi testvéreinkkel is. **A mai búcsú fő eseménye az erdélyi árkosi gyülekezettől** (Sepsiszentgyörgytől É-ra, 3 km-re, mely község erődtemplomáról is híres!) **kapott nagyon szép emlék kopjafa felavatása**, amely a tavalyi december 5-i csúfos eredményű népszavazás elleni tiltakozás jegyében a **Testvériség kopjafája** nevet kapta. Hogy mindig emlékeztesse úgy az itt lakókat – nemcsak az unitáriusokat, hanem a más vallásúakat és az ide látogatókat is – hogy mi az erdélyi magyar, székely testvéreinkkel egy nemzet, egy szétszakíthatatlan közösség részei vagyunk. Ezt mesterségesen meghúzott államhatárok és más nemzetien fondorlatosságok (pl. a népszavazás elleni megtévesztő propaganda) sem tehetik kétségessé. És ez valójában így is van. A füzesgyarmati egyházközség élő, eleven kapcsolatot ápol az árkosi és más erdélyi testvérgyülekezetekkel. Az árkosiak ez alkalommal, népes delegációval érkeztek ide. Nemcsak **Székely János** lelkész és kedves felesége **Székely Enikő**, hanem a presbitérium több tagja is ideérkezett. Ezenkívül olyan jelentős erdélyi személyiség is, mint **Szász Jenő** Székelyudvarhely sikeres polgármestere (aki hosszú idő óta áll a város élén) és az erdélyi **Polgári Szövetség elnöke**.

Az ünnepséget megtisztelte jelenlétével **Rázmány Csaba püspök úr**, **Lezsák Sándor** és **Vigh Ilona** országgyűlési képviselők, **Várkonyi Imre** polgármester, **Lakatos Csilla** miskolci unitárius lelkész, valamint a **helyi ref. lelkész** és a **mezőpeterdi ref. lelkész**.

Az ünnepség a szépen felújított, vakítóan fehér, unitárius templomban kezdődött délelőtt 11-kor. Olyan sok volt a hívő, hogy mind be sem fértek a templomba. A templom előtt is álltak (Ilyet legutóbb Lengyelország szerte láttam, vasárnaponként. Igaz, hogy akkor ott zuhogó esőben), itt meg tűző napsütésben álltak az Isten ígéjére kíváncsi, állhatatos és áhítatos ünneplő hívek.

Az ünnepi esemény a zászlók (nemzeti, egyházi és erdélyi zászló), valamint az egyházi vezetők és a díszvendégek bevonulásával kezdődött. Aztán **Balácsi László** helyi lelkész és egyházi főjegyző ünnepi köszöntője következett. Az ünnepi szószéki szolgálatot ezúttal **Rázmány Csaba** püspök úr végezte, aki az unitárius egyház, az unitárius szellemiség nagy értékeit állította prédikációjának középpontjába, történelmi példák felidézésével. Többek között azt fejtegette, hogy az unitáriusok – és ezek között is elsőnek **Dávid Ferenc** a **türelm apostola** volt. Amikor az unitáriusok többségbe kerültek Erdélyben, akkor sem engedett a csábításnak és nem volt a híve az új hit, „tűzzel-vassal” való terjesztésének, ahogy ez más vallásoknál nem egyszer előfordult. (Pl. az ellenreform-

máció idején, vagy amikor református fejedelme lett Erdélynek).

Blandrata György János Zsigmond fejedelem olasz származású orvosa viszont már sokkal türelmetlenebb volt. Azt javasolta a fejedelemnek, hogy egyetlen katolikus főúrnak se adjon állami tisztséget addig, amíg unitárius hitre nem tér. **Dávid Ferenc elutasította** ezt. Arra volt büszke, hogy a tordai országgyűlésen a mi kezdeményezésünkre foglalták törvénybe a vallásszabadságot és a 4 bevett vallás békés együttélését. Tulajdonképpen a mi egyik híres hitvallásunk „**a Hit Isten ajándéka**” is azt példázza, hogy a Hitet nem erőszakkal, rákényszerítéssel kell terjeszteni, hanem meggyőző okos szóval. Aki megismeri és elfogadja, vagyis hittel vallja az unitárius tanokat, az az igazi unitárius. Aki kényszer hatására, vagy divatáramlattól vezérelve jut el hozzánk, a hitében mindig ingatag unitárius lesz.

Püspökünk nagyon magvas gondolatoktól áthatott prédikációját **Székely János** árkosi rövid elmélkedése követte a testvériség érzéséről, a magyarság és unitáriusság szempontjából. Az ő gyülekezetüket ez a ketős kapocs köti a füzesgyarmati hívekhez.

A kulturális program keretében fontos szerephez jutott még a **helyi női dalárda**, majd 2 egyetemi hallgató (**Kiss Nikolett** és **Kiss Viktória**) versmondása. Köszöntötte az ünneplő gyülekezetet **Kelemen Attila** egyházunk Elnökségének tagja. Aki felidézte, hogy az ő nagyapja egykoron, mint lelkész itt szolgált és ezt egy emléktábla elhelyezésével szeretné megörökíttetni. Egyébként itt a templom szószék körüli részén már most is **több emléktábla** található. Így az I. és a II. világháború hősi halottainak táblája. Az egyházközség fennállásának száz éve alatt itt szolgált lelkészek nevei, valamint annak a hölgynek az emléktáblája, akit elsőként kereszteltek itt unitáriusnak száz évvel ezelőtt.

A **Trianon Társaság** Békés megyei elnöke: **Szivós István** következett ez után, aki az elszakított nemzetrészekkel való kapcsolat ápolásának szükségességét hangsúlyozta, abban a reményben, hogy egyszer újra egyesülni fog az, amit mesterségesen szétszabdaltak. **Kovács Laura** tündéri aranyos kis 7 éves kislány köszöntötte ezután virággal és hímzett terítő ajándékkal a Püspök Urat és feleségét a Nagytiszteletű Asszonyt, akik meghatódottan vették át a figyelmességnek ezeket a kedves jeleket. Majd a zászlók felszalagozása következett az ünnepnapra való emlékeztetés céljából, amelyet **Varga Andrásné** zászlóánya végzett. Végül elénekeltük az unitárius himnuszunk számító **Egy Istenünk, egy magyar hazánk** c. zsoltárt. Fél 1 óra tájban kivonultunk a templom É-i, árnyékosabb oldalán lévő emlékparkba, ahol több terméskőből készült emlékmű (pl. Aradi 13-ak, Trianon, 1956) valamint már egy régebbi kopjafa állt, hogy leleplezzük a **Testvériség kopjafáját**, amelyet az árkosi gyülekezet ajándékozott a füzesgyarmatiaknak.

A kopjafa-avatón a **Tebened bíztunk** c. zsoltár eléneklése után **Kedei Mózes** udvarhelyi unitárius esperes tartott avató beszédet. Majd **Székely Enikő** árkosi tiszteletes asszony szavalta el **Vörösmarty Mihály: Szózat** c. versét, szép székely ruhába öltözve. Szász Jenő székelyudvarhelyi polgármester tolmácsolta ezután a székelyföldi magyarok üzenetét. Többek között megállapította, hogy a tavaly **december 5-i népszavazás kudarca számukra egy második Trianonnal ért fel**. De ők tudják, hogy ezért nem az anyaországi emberek, hanem az a kormány felelős, amely a nemzeti törekvések ellen dolgozik, és éket akar verni magyar és magyar közé. De az erdélyiek ezt nem hagyják és reméli, hogy Magyarországnak hamarosan olyan kormánya lesz, amely ezt a hibát, – mi több: bűnt – még helyre tudja hozni. A daládra ezután

az Árva magyarnak születtem c. dalt adta elő. **Várkonyi Imre** a város polgármestere nagy szeretettel üdvözölte a vendégeket és az ünneplő közönséget. Városuk nagy eseményének nevezte az unitáriusok mai rendezvényét, amelyben minden helyi lakos osztozik. Felszólalt még **Vigh Iona** helyi országgyűlési képviselő is, hasonlóan méltatva az esemény jelentőségét, a mai zaklatott politikai időszakban. Végül, de nem utolsó sorban **Lezsák Sándor** független országgyűlési képviselő (az MDF alapító- majd nemrég kizárt tagja), aki Erdély és a többi határon túli magyar ügyének lelkes támogatója, már a rendszerváltás előtti időszakból is. Az ő lakitelki tanyáján alakult meg az MDF, még jóval a rendszerváltást megelőzően. Személyes visszaemlékezéssel kezdte. Elmesélte, hogy 30 évvel ezelőtt, amikor először járt Erdélyben milyen nagy hatással volt rá, az ottani magyarokkal való találkozás. Úgy hogy **erdélyi utazásai, bolyongásai az ő számára egyfajta történelmi továbbképzést és magyarsági iskolát jelentettek.**

Ott értette meg, hogy a magyarsághoz még áldozatvállalás árán is ragaszkodni kell. Ez a mai időszakra is vonatkozik. Európa sohasem fogja a mi gondjainkat megoldani, csak mi magunk. És ennek érdekében a legfőbb kötelességünk az **összefogás, az összetartás.** Széchenyit idézte: Ami egy ember számára lehetetlen, az egy közösség számára könnyen megoldható lehetőség.

Aztán a kopjafa leleplezése következett: **Rázmány Csaba** püspök, **Székely János** árkosi lelkész, **Szász Jenő** és **Várkonyi Imre** polgármesterek **közreműködésével. Majd Rázmány Csaba megáldotta a kopjafát.** Hozzá csatlakozott a többi jelenlévő lelkész így Székely János árkosi unitárius, a helyi és a mezőpeterdi református, valamint a miskolci unitárius lelkész avató gondolata. Az ünnepség végül két nemzeti imádságunk: a **Himnusz és a Székely himnusz** eléneklésével fejeződött be. Majd a jelenlévők virágokkal borították el mindkét kopjafa, valamint a többi emlékmű talapzatát. **Szép, felemelő hangulatú és tartalmú ünnepség volt.** Akik ott voltak azok biztos, hogy legalább egy évig: a következő füzesgyarmati búcsúig megőrzik ennek emlékét. Én azért írtam le ezeket a sorokat, hogy talán még hosszabb ideig is megmaradjon az utókor számára ez a nagyszerű esemény. És akik most valamilyen okból nem tudtak eljönni, – bár meg voltak hívva! – erre a nagyszerű eseményre, lélekben egy kicsit ők is átélői, részesei lehessenek ennek.

Az ünnepség „hivatalos” része fél 2 után ért véget. Aztán az ünneplő közönség és egy kellemes árnyas utcán, szép házak között átvonult a közeli Skandi Vendéglőbe, ahol 2 nagy udvari fedett terasz volt kialakítva. Egy növényekkel dúsan befuttatott szaletli és egy nagy műanyagsátor, ahol baráti beszélgetéssel és közös ebéddel folytatódott a program. Olyan szerencsém volt, hogy békéscsabaiak, mezőkovácsházaiak, békésiek és gyulaiak társaságába kerültem és sikerült velük jól elbeszélgetnem munkájukról, hobbiukról, templomba járási szokásaikról, családjukról és jövőbeli terveikről. Két férfi barátunkról kiderült, hogy mindketten nagy versenyzőszok. Hogy az egyik családban az erősen megemelt felvételi ponthatárok ellenére is sikerült kislányuknak a szegedi jogi karra bekerülni. Mások történelmi bűvárkodásuk tapasztalatait, vagy külföldön élő fiuknál tett látogatásuk élményeit mesélték el. Közben a kulináris élvezeteknek hódolhattunk. Kaptunk finom köménymagos stanglit a hűsítő sörökhöz és üdítőkhöz. Valamint kitűnő birkapörköltet – de azt jó bőven! – sósburgonyával és prima kovászos uborkával. Ilyen kellemes körülmények között régi élmények, családi kapcsolatok felidézésével telt az idő a késő délutáni órákig. Akik Pestről, vagy a Duna-Tisza közéről jöttek, azoknak azért 4 óra után már visszafelé kellett indulniuk.

Úgy gondolom, hogy mindenki lelki élményekkel gazdagon, elégedetten térhetett vissza, távoli vagy közeli lakóhelyére. Én csak azt tudom mondani: Köszönjük füzesgyarmatiak! Köszönjük Testvéreim a szép ünnepséget és a csodálatos vendéglátást. Külön is köszönjük **Balácsi László** tiszteletes úrnak és kedves nejeének azt a nagy áldozatos és fáradhatatlan munkát, amellyel ezt a nagyszerű programot előkészítették, megszervezték, és hibátlanul lebonyolították. Reméljük, **jövőre újra találkozhatunk itt,** és ugyanilyen emlékezetes módon ismét együtt ünnepelhetünk. Örülhetünk annak, hogy a **jó Isten unitáriusnak és magyarnak teremtett bennünket, mert itt van egy olyan erős, magyar és unitárius közösség, amelynek körében otthon érezhetjük magunkat és további erőt, bizakodást ad a jövőre nézve.** Ez a csodálatos közösség: a **Füzesgyarmati Unitárius Egyház,** amelynek apraja-nagyja kivette részét a munkából és a megérdemelt sikerből. Csak így tovább! Még egyszer hálásan köszönjük.

Krónikás

ÁRKOSI VENDÉGEINK FOGADÁSA

Az ünnepsorozat még pénteken megkezdődött. A hazánkban tartózkodó **árkosiakkal Gyulán városnéző körútra indultunk.** A vendégeket **Kispálné Romvári Etelka** gondnokasszony fogadta és vendéglelte meg. A városvezetést **Gyarmathy Zsolt** vállalta el. Élmény volt meglátogatni a várat és annak múzeumát (köszönök a **Dr. Perjési Klára** vezette polgármesteri hivatal nagylelkűségéért, hogy lehetővé tették az ingyenes belépéseket és erdélyieknek, nem úgy a **Vesztő-Mágor** látogatásánál tapasztalt megsarcolásért a történelmi emlékhelyen (mi lenne, ha az anyaországiaktól az erdélyiek is sarcot kérnének a meglátogatott várakért, hegyekért, folyókért, templomokért, az ég kékjéért, a fák zöldjéért, stb.) majd a 48-as tábornokok emlékhelyét, az **Erkel Múzeumot,** majd megkoszorúzni a **firtosváraival József Dezső festőművész-rajztanár** általunk készített emléktábláját a Göndöcs-kertben.

Bélmegyeren a polgármester, **Dán Márton** fogadta az árkosiakat, elbeszélgetve a hivatalában fehér asztal mellett arról is, hogy jó lenne testvérközség-

gi kapcsolatra lépni a két településnek. A fogadás után emlékezetes ebéd és bál következett. Nagyszerűen érezték magukat a vendégek, igazi „otthonias” táncmulatságban volt részük. Utána a vendéglátók elvitték az árkosiakat, reggel pedig ellátták őket, mielőtt meglátogatták a környéken lévő híres vadász-kastélyt. Köszönet legyen a gyulaiaknak, de a bélmegyerieknek is a kiváló vendégszeretetért.

Délután **Füzesgyarmaton** szabad foglalkozás volt a fárasztó utazás kipihenésére. A polgármester, **Várkonyi Imre** jóvoltából kiadós ebédet kaptak a vendégek a strand melletti vendéglőben, és mindkét hétfégi napon ingyen vehették igénybe a híres fürdőnk szolgáltatásait, valamint ingyen kapták a kényelmes szállást is, akár csak a székelyudvarhelyi (tíztagú) kedves vendégek is.

A székelyudvarhelyi vendégek a vasárnapi közös ebéd után mentek haza, az árkosiak pedig hétfőn reggel.

B. L.

Erdélyi villanások

Sárba taposott igazgyöngyök között bóklászva

Úgy adódott, hogy a közelmúltban egy olyan erdélyi körutazáson sikerült résztvennem, amely útvonalon ritkán szoktak társasutazásokat szervezni. Mindig a régi megszokott Nagyvárad – Kolozsvár – Marosvásárhely – Szováta – Gyilkos-tó – Békási szoros – Gyergyószentmiklós – Csíksomlyó útvonalat látogatja meg a legtöbb magyar turista, holott ezen kívül is még sok érdekes és értékes emlékhelye van ennek az országrésznek. Így az egyik utazási iroda éppen az én kezdeményezésemre indított egy utat **Nagykároly – Tasnád – Szódemeter – Érszentmihály – Nagybánya – Koltó – Zilah – Zsibó – Dés – Szamosujvár – Szék – Torda – Torockó – Torokószentgyörgy – Abrudbánya – Verespatak – Belényes – Magyarremete – Nagyvárad** útvonalon. Ennek élményeiről, tapasztalatairól szeretnék a következőkben beszámolni, hátha mások is kedvet kapnak e nem mindennapi kalandtúrára.

A magyar határt a Nyírbátor közelében lévő tavaly megnyitott válfaji új határátkelőnél léptük át, ahonnan csak pár km-re fekszik **Nagykároly városa**. Ez a város elsősorban a Rákóczi-féle szabadságharcot lezáró 1711-es nagymajrényi fegyverletételt végrehajtó Károlyi Sándorról vált híressé, vagy hírhedté. Kinek hogy tetszik! A család nevét is erről a városról kapta. Romantikus stílusban átépített várkastélyuk ma is ott áll egy szép nagy park közepén. Igaz, nagyon elhanyagolt állapotban. Ma egy szegényes régészeti és természetrajzi kiállításnak ad otthont, ez a dohos szagú, lepusztult épület. Pedig híres királyi várakra emlékeztető **nagy lovagterme, csodálatos, festett famennyezetével** ámulatba ejtő. Akárcsak az első emeletre felvezető impozáns nagy lépcsőrendszer, mahagóni színű, fából készült csavart oszlopsorával.

A város híres szülötte még **Károli Gáspár** a teljes Biblia első magyar fordítója, aki ezt a művét már az északmagyarországi Göncön fejezte be és Vizsolyban nyomtatta ki. Továbbá **Kafka Margit**, aki a kastély bejáratával szembeni kis utcában, egy belső udvari lakásban született. Emléktáblája az utcai fronton lévő ház falán, mellszobra pedig a közeli kis parkban van elhelyezve. Ugyanitt található **Petőfi Sándor** mészkőből faragott, eléggé rosszul sikerült szobra is. Ugyanis mindenkire hasonlít, csak reá nem. Ha nem lenne aláírva, hogy Petőfi, sohasem jöttünk volna rá. Egyébként Petőfi életében nagy szerepet játszott ez a város. **1846. szeptember 8-án itt a megyebálon** ismerkedett meg Szendrey Ignác uradalmi jószágigazgató gyönyörű leányával: **Júliával**, aki be egyből beleszeretett és egy év múlva el is vette feleségül. Nászútra is a közeli **Koltóra** mentek, Petőfi egyetlen gróf barátjának meghívására. (Egyébként Szendrey Júlia nem itt, hanem a Balaton melletti Keszthelyen született). Itt található még a **piaristák gimnáziuma**, – a volt megyeházával szemben – ahol Ady Endre középiskolai tanulmányait elkezdte.

Nagykárolyból utunk **Tasnád** – és nem Tusnád! – felé vezetett, a Himnusz költőjének: **Köl-**

csey Ferencnek a szülőházát megtekinteni. Tasnád 1/3-ában ma is magyarok lakta kisváros. Egy dombtetőn helyezkedik el. Mellette (a kisváros gyógyfürdőjénél) kell elfordulni **Szódemeter** felé, ahová kritikán aluli kátyús, göröngyös út vezet. A falu lakói ma többségben görög katolikusok, de mivel 1948-ban a romániai kommunista fordulat után ezt az egyházat beolvastották a görögkeleti (ortodox) egyházba, a templomot és a mellette lévő parókiát is az ortodox egyház kapta meg. Mindez azért érdekes, mert a parókia épületének homlokzatán – egy verandával körülépítve – található a Kölcsey Ferenc születésére emlékeztető eredeti feketemárvány emléktábla. Az ortodox pópát azonban nagyon zavarta az odalátogató sok magyar „alkalmatlankodása”. Ezért fogta magát és lemeszeltette a táblát, mondván, hogy az már nincs meg. Néhány éve azonban a görög katolikus egyház visszakapta a templomot és a parókiát is és az új pap letisztíttatta az emléktáblát és azért az ma újból látogatható. A Kölcsey-család azonban köztudomásúan református volt. A nagy görög katolikus templommal szembeni dombon áll egy kis református kápolna. Akkorácska csak, mint amekkorák a temetőekben szoktak állni. Azonban meglepően nagy telke van. **Ezen a telken a kápolna mellett szerénykedik egy kis Kölcsey-szobor**, alig van vagy 80 centis, de legjobb esetben is csak egy méteres. Nagyon szépen kidolgozott, művészi alkotás. Kölcsey arcvonásai is tökéletesek. De elszomorító, hogy a magyarság erejéből csak egy ilyen mini szobrocskára futotta a nemzet imádsága: A Himnusz szerzője, költőjének. Úgy vélem, hogy a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának jobban oda kellene figyelnie, az ilyen nevezetes történelmi emlékhelyek kérdésére és azok állapotára. Megítélésem szerint ugyanis a Himnusz költőjének ez a mini szobrocskája inkább megmosolyogtató és sajnálatra méltó, mintsem emlékezésre készítő.

Majd visszatérve Tasnádra, onnan **Érdmindszentre**, Ady Endre szülőfalujába vezetett utunk. Megint borzalmas, kátyús úton. De megérte. Az **Ady-család egykori portája** ma is szépen gondozott. A telek egyik sarkában áll az a régi kis zsúpfedeles épület, amelyben **Ady született**. Majd a bejáratnál szemben az a később épített kúria, amely már polgári ízlés szerint van berendezve és több szobából áll. Ebben egy Ady-múzeum működik, amely Ady életének egyes korszakait mutatja be, korabeli fényképekkel, írásokkal, családjáról, barátairól, szerelmeiről és híres kortársairól. Ez egy nagyon kis falu, ma már csak 160-an lakják. Utunk következő állomása **Ákos** volt, ahol egy nagyon szép, vörös téglából épült, ikertornyos, Árpád-kori ref. templom található, amely a török hódoltságig a Benedek-rendi szerzetesek kolostorához tartozott. Aztán **Szatmárnemetin** át **Nagybánya** felé. Ezen az útvonalon is nagyon sok híres történelmi vonatkozású hely található. Érintettük például **Sárköz városát**, amely lakosságának fele ma is magyar. Van egy Vécsey-kastélya. Aztán **Szinérváralja** következett. Itt születet **Erdősi Sylvester Já-**

nos bibliafordító. Majd **Misztótfalu**, ahol **Kis Miklós** született és a Németalföldön kitanulva a betűmetszés és nyomtatás mesterségét, hazajött, hogy tudását és munkáját szülőföldjén hasznosítsa. Majd Nagybányán át szálláshelyünkre: **Koltóra** utaztunk. Itt a falusi vendéglátás keretében voltunk ellátva vacsorával és szállással, igazi magyaros vendégszeretettel. Ez a falu máig megmaradt magyarnak. Lakói nagyon éltrevaló, élelmes emberek. A korábbiakban zöldségtermesztésükről voltak híresek, amelyet könnyen el tudtak adni a közeli nagy bányász- és iparvárosban Nagybányán.

Következő nap reggelén **Koltón** megtekintettük **Teleki Sándor két kastélyát**, a régít és az újat, amelyben **Petőfi Sándor és Szendrey Júlia töltötték mézesheteiket** 1847. szeptember 9. és október 29. között. Ez alatt a hat hét alatt írta Petőfi legszebb szerelmes verseit. (28 vers született itt. Például a Szeptember végén című is.) Majd Nagybánya következett. **Nagybánya a Zazar folyó partján fekszik.** Jól elkülönül egymástól a régi és az új város. A régi városnak szép középkori főtere van. Most kezdik felújítani az épületeket. Csak a régi Szecessziós Palatínus szálló van még nagyon lepusztult állapotban. A tér egyik házában született **Lendvai Márton** a Nemzeti Színház egykor híres művésze. De volt a téren **Mátyás királynak** is háza. A főtérről nem messze egy kis parkban áll a város egyik leghíresebb műemléke a csodálatosan szép **Szent István torony**, amely egy korábbi gótikus templom maradványa. Vele szemben az újabb görögkeleti templom, mellette a kat. főtemplom. Ennek háta mögött áll a **Schola Rivulina** nevű iskola, amelynek egykor **Misztótfalusi Kis Miklós** is növendéke volt. A városból kifelé tartva elhaladtunk az egykori **híres művésztelep** mellett, amelyet 1896-ban Hollósi Simon alapított. Itt alkotott Iványi Grünwald Béla, Réti István, Ferenczy Károly és Thorma János, akik a **plain air-festészet** hazai meghonosításával nevet szereztek a nagybányai iskolának. Ma kemping található a helyén. A város eléggé elaggott múzeumában (a főtemplom mellett) azonban még ma is nagyon sok nagybányai művész több, kevésbé híres, de nagyon szép alkotása tekinthető meg.

Nagybányáról a szamoscikói szoroson át **Zsibó** felé tartottunk, hol a Wesselényi-kastély megtekintése szerepelt útiterveinkben. A kastély sajnos ma is nagyon elhanyagolt állapotban van. Az épületbe nem lehetett bemenni. Sőt az épületet kívülről is csak úgy lehetett megtekinteni, hogy jegyet kellett vennünk a parkjába otromba módon beépített „botanikus kertbe”, amely 2 db vascsövekkel összefogott üveggömbből készült, olyanokból, mint a brüsszeli vilákiállításra készült Atomium gömbjei. Vagy valami ufó-leszálló állomása. Ebben a botanikus kertben semmi különösebb, egzotikus látnivaló nem volt. Sőt azt sem tudom, hogy minek tartják fent, mert a közelben nincsen egyetlen, amelynek a botanikai oktatásához a szemléltetést szolgálná. Lesétálva a kisvárosba azt látuk, hogy a modernizáció jegyében a neobarokk jellegű épületek harmonikus együttesébe beerőszakoltak egy-két csupa üveg bankszékházat, amellyel az egész tér jellegét tönkretették. A zsibói látogatásuk nagy élménye a **ref. templom meglátogatása** volt. Az 10 évi gyűjtögetésből el-

készített **csodálatos Wesselényi-szobornak** örülhettünk, amelyet a templomkertben a templom bejáratánál állítottak fel. Wesselényit ereje teljében lévő reformkori személyiségként ábrázolja, ez a hatalmas, erőteljes szobor. Méltóan egy igazi nagy hazafihoz, mint amilyen Wesselényi volt. Alatta egy bronzablán a latin felirat a család ősi mondását idézi: *Sohase hátrálj.* A templom melletti ref. iskola épületét és telkét kisajátították és oda most egy öttornyú, óriási görögkeleti templom épült, amely mellett a mostani elég nagy ref. templom, csak egy kápolnának fog tűnni.

Zisbórol a megyeszékhelyre **Zilahra** vettük utunkat. Eléggé hosszú és dögös volt arra is az út. Zilah széle egy ronda iparváros benyomását keltette. Ahogy azonban a központ felé haladtunk egyre kellemesebb látvány fogadott. A neobarokk házak nagy része szépen fel volt újítva. De ezek közé is beraktak egy-két üveg torzszüleményt. Így a főter sarkán is. A főtéren a megyeháza épülete előtt áll a **Fadrusz János** alkotta impozáns **Wesselényi-szobor**, amely a nagy főurat egy hozzá alázattal forduló öreg magyar paraszttal ábrázolja, aki egy papiros tekercset ad át neki. Ez a jobbagyfelszabadítás tényét szimbolizálja. Az nap délelőttjén járt ott **Mádl Ferenc** köztársasági elnökünk, aki egy szép nagy piros-fehér-zöld szalagos koszorút helyezett a szoborra. Sajnos délutánra, amikor mi odaértünk, a piros-fehér-zöld szalag már le volt köpve. (Ennyit a toleranciáról!) A **Wesselényi Kollégium**, ahová Nagykaroly után Ady járt, **ma már nem magyar iskola.** Csak az emléktábla utal erre, hogy egykor ez a szép épület **Adyt is tanulói között tudhatta.**

Utunkat ezután **Dés** felé vettük, amelyben a gótikus ref. templom nagysága és szépsége kápráztatott el bennünket. Ez a város is 1945 előtt még magyar többségű volt. Aztán a mezőségi **Szék** felé tartva (ahol szálláshelyünk volt) **Szamosujváron haladtunk át.** Ebben az egykor örmények lakta városban már csak 120 örmény él. Megálltunk a város szélén, a börtön mellett lévő óriási temetőnél, mert kiderült, amit kevesen tudtak eddig, hogy a XIX. század híres alföldi betyárja: **Rózsa Sándor itt van eltemetve.** Elete utolsó éveit ebben a várbörtönben töltötte. Nagy sima síremléke könnyen megtalálható a temető legszélső sarkában. A szamosujvári városnézést most mellőztük. Holnap még visszatérünk.

Széken a Mezőség jellegzetes népviseletéről híres nagyközségében a falu bejáratánál lévő, nagyon szép, – az osztrák vendégfogadókkal is összehasonlítható színvonalú – **Sóvirág Panzióban** volt a vacsoránk. (Miért Sóvirág? Azért, mert egykor Szék is sóbányász város volt. Csak egyszer beomlott a bányája. Sokan ottvesztek és ekkor abahagyták a bányászatot.) A panzió a polgármester tulajdona, aki egy 45 év körüli jólmegtermett, délceg fekete ember. A szép éttermen kívül, (ahol nagyon jó a konyha is), több vendégszoba is található, festett széki bútorokkal berendezve. Igaz, hogy a szobák nem túl nagyok, de a berendezés az pazar. A vacsora is nagyon jó volt. Utána fiatalok népi táncsoportja mutatott be néhány helyi jellegű táncot. Akik nem fértek el a panzióban, azokat magánházaiknál helyezték el. Így nekem is magán szállás jutott. De nem bántam meg, egy nagyon tiszta családhoz szállásoltak el. Patyolat tiszta volt minden. Az utcai szoba az ún. **széki**

szoba, festett széki bútorzattal, tányérokka, szőttesekkel volt díszítve. Ott helyeztek el. A férj asztalos. Ő készítette a panzió bútorzatát is.

Másnap délelőtt a **ref. templom meglátogatásával** folytatódott a program. A fiatal, – farmernadrágos – lelkész ismertette a falu és a templom történetét. **A sóbányászat 1818-ban szűnt meg. Városi rangjukat 1884-ben veszítették el.** A templomot a kercsi (délerdélyi) barátok építették, csúcsíves stílusban. **1554-ben Dávid Ferenc idejében itt ebben a templomban volt az unitáriusok első zsinata**, amelynek megszervezésével Dávid Ferenc **Tamás papot** bízta meg. Később a város reformátussá lett. Kétszer volt hosszabb ideig a reformátusok püspöki székhelye. Ma is közel kétezer református él itt. A katolikus és görögkeleti kevés. Azonban 1990. után a szekták itt is nagyon kezdtek elterjedni. Így már van adventista, pünkösdistá, jehovista és szabad keresztény gyülekezet is. A falut egyébként 4 részre osztják. Van Alszeg és Felszeg, továbbá Tüzes-szeg és Csipke-szeg. Tüzes-szeg azért mert ott többször volt tűzvész. A lelkész úr elfelejtette az **unitáriusokat**, de kiderült, hogy **Csipke-szege** azoknak is **van egy szép imaházuk**. Én látam, amikor a falu szélén álló skanzen mentünk megnézni.

Székről **Boncidára** mentünk, ahol egykor az Erdély Versailles-nek nevezett **Bánffy-kastély** állt. 1945-ig még laktak benne. A háborúban kapott egy-két belövést, de alapvetően azért pusztult le, mert a környékbeli széthordták, majd az állam is sorsára hagyta. Most nemzetközi összefogással próbálják helyreállítani. Kerek bástyatornyokkal körülvett épület. Ezeket a tornyokat már befedték, hogy ne pusztuljanak tovább. De romosan meredező főhomlokzatához hozzá sem nyúltak. **Szamosújváron** megnéztük a téglalap alakú gazdagon díszített, földszintes, vagy egyemeletes régi, **örmény kereskedőházakat**. Majd a hatalmas **örmény katolikus templomot**, amelynek legfőbb értéke a mellékkápolnában található nagy **Rubens-festmény, Krisztus leemelése a keresztfáról**. A templom gondnoka elmesélte a szamosújvári örmények történetét, akik Moldvából költöztek be ide, az üldöztetések elől. Többségük ekkora már elvesztette eredeti örmény nevét. A moldvai ragadvány neveiken jegezték be őket. Ilyen ragadvány nevek pl. a Patrubán (Négy bani), Kabdebo (Ökör fej), stb. 1944-ig a templom becses értéke volt az a festmény (Rubens: Jézus leemelése a keresztfáról), amelyet a város kapott az osztrák császártól és magyar királytól a neki tett szívességekért (kölcsonokért). 1944-ben a kivonuló magyarok Panonhalmára menekítették. 1950-ben a Magyar Állam visszaadta Romániának. Sokáig a kolozsvári Bánffy-palotában, majd az 1990-es évek végétől a helyi múzeum raktárában porosodott, míg nemrégiben sikerült visszaszerezniük, de csak megőrzésre. Szamosújvár után **Kolozsvár** következett, de az itteni látivalókat nem taglalom. A város szépen fejlődik. De itt is kezdenek eluralkodni a városközpontba nem illő, csúnya, színes üvegdoboz épületek. Az unitárius főtemplom felújítása most folyik. A mellette lévő híres SORA üzletházát nyugati típusú bevásárlóközponttá alakították át. A közeli Széchenyi tér is szépen fej-

lődik. Meglepően sok itt a „digó ízlést” tükröző olasz cipőbolt.

A következő napokban szálláshelyünk **Torockó** volt. Tordán és az Aranyos völgyén keresztül vezetett ide utunk. Sohasem értettem, hogy **Szentmihályfalvát miért keresztelték át Mihai Viteazulnak?** Most kiderült, 1601-ben Básta császári katonái itt ölték meg a Havasalföldet Erdéllyel egyesíteni akaró fejedelmet. Majd **Sínfalva** következett **unitárius erődtemplomával**. Aztán **Várfalva**, majd **Borrev**. Itt hagytuk el az Aranyos völgyét és a **Torockó-patak mentén** haladtunk tovább. Torockó előtt 2 görögkeleti női kolostor van. Addig egész jó az út. Azután viszont olyan, mintha megbombázták volna. Kátyú-kátyú hátán. Ilyen hullámvasút út után érkeztünk be estefelé a csodálatos **Székelykő** alatt megbúvó szépséges **Torockóra**, amely **rengeteget fejlődött, amióta legutóbb itt jártam**. A falu központjának házai szépen felújítva, leírhatatlanul elbűvölő látványt nyújtottak. Az unitárius templom mögötti házsorban lévő **vendégház** belső udvarán kialakított étkezde emeleti teraszán fogyasztottuk el vacsoránkat, ami nagyon kitűnő volt. De ami még ennél is csodálatosabb az innen elénk táruló kilátás. Olyan ez, hogy Svájcban, vagy Tirolban is alig lehet ennél fenségesebbet elképzelni. Előterében az unitárius templom nagy fehér tornya, majd mögötte a Székelykő hatalmas sziklatömbje tárult a szemünk elé.

Kiderült, hogy **Torockó ilyen jólsikerült felújítása a budapesti V. kerületi önkormányzattal már évekkal ezelőtt kialakított testvérvárosi kapcsolatnak köszönhető**. Ők nyújtottak anyagi és szakmai segítséget a régi házak korhű felújításához. Köszönet érte! Más magyar városok is követhetnék példájukat hasonlóan, híres-neves erdélyi magyar falvak épületállományának felújításában. A torockóikat annyira váratlanul érte az a fejlődés, és a nyomában megnövekedett idegenforgalom, hogy fogadására még nincsenek is igazán felkészülve. Üzleti tekintetben még nem is tudtak ennek követelményéhez igazodni. Az unitárius templom déli részén lévő üzletekben ezért **élelmes korondiak nyitottak üzleteket** és árusítják a jólismert portékáikat. Ezt kellene más erdélyi falvak lakóinak is eltanulniuk. Mondtam is házigazdánknak – aki a falu alpolgármestere, – hogy nekik is célszerű lenne megszervezni a helyi ajándéktárgy kínálatot, amelyből egynéhányat ma még csak a községyi múzeum előterében vehetünk meg.

A következő napon **Tordán** néztünk egy kicsit jobban széjjel. Megnéztük az óvárosházával szemben lévő **kat. templomot**, ahol a **vallásszabadságot először deklaráló 1568-as híres országgyűlést tartották**. Majd a **gótikus református templomot** a főtér D-i részének közelében. E mellett van **Jósika Miklós szülőháza**, aki 1794-ben itt született. Mögötte a **Fejedelmek háza** (amelyet most újítanak fel). Régen ebben szálltak meg az idelátogató fejedelmek. (Ma múzeum van benne.) A **régi református parókiát**, ahol a Bemhez igyekvő **Petőfi Sándor** az akkori lelkész: **Miklós Miklós gondjaira bízta feleségét és kisfiát**.

Az unitárius templomot „én egyedül fedeztem fel”, mert nem szerepelt a programban. A ka-

tolikus templommal szembeni régi városháza mögött van egy kis utcában. Nagyon szép templom. Csak egyik oldala süllyedőben van. A harangozó, – egyébként magyarul alig beszélő román cigány-asszony – amellettt lévő kis parasztházban lakik. A szép paplak egy kicsivel arrább lévő keresztutcában van.

Torda másik nagy érdekessége a nemrég újból megnyitott sóbánya, amely a város Kolozsvár felőli felső végén van, egy kis utcában. A római kortól bányásztak itt sót. De nagyon intenzíven a Habsburgok alatt. **Két óriási aknája a Ferenc és a Mária Terézia lenyűgöző.** Az egyik egy hatalmas tojásalakú, a másik pedig egy koporsó alakú. Minden dúcolás nélkül úgy állnak mint a cövek. Volt szerencsén már egy-két sóbányában megfordulni (pl. a bertchesgadeniben, a wieliczkaiban, a paradiban, de ilyen lenyűgöző óriásaknákat még nem láttam. Érdekes lesz oda elmenni és leellenőrizni, hogy igazat írtam-e?)

Torockóra visszatérve meglátogattuk a szomszédos **Torockószentgyörgyöt** is. **Brassai Sámuel szülőházát.** Majd megmásztuk a falu közelében lévő **Torockai-várromot.** Elég nehéz volt a nagy melegben és a nagy kaptatók miatt, de megérté. A Vár **egyik lakótornya még elég jó állapotban van.** Könnyen helyre lehetne állítani és a nagyvászonyi Kinizsi-várhoz hasonló múzeumot alakítani ki belőle. A kilátás innen is csodálatos volt. A falu és a környék olyan fenséges látványt nyújt, mintha repülőgépről szemlélnénk a megnyugtatóan szép, szelíd, dombos-hegyes tájat. Aki teheti jöjjön el ide is. En „maszek alapon” felkerestem a község agilis unitárius lelkészét: **Kopányi Botondot** és megkértem, hogy mutassa meg az unitárius templomot belülről is. Nagyon szép, gondozott templom. Különösen aranyozott szószéke nagyon szép. Visszatérve Torockóra ott is a harangozó segítségével nézhettem szét az unitárius templomban, ami sok hasonlóságot mutat a szentgyörgyihez.

A következő napon az **Aranyos-völgyén** haladtunk tovább a Móc-vidéken át Topánfalváig, majd onnan **Abrudbánya** felé. Utunk végcélja az utóbbi időben sokat emlegetett **Verespatak volt, ahol az egykori bányavároskát, most a teljes lebontás veszélye fenyegeti, az alatta rejlő aranykincs miatt. A helyszínen járva Verespatakról szóló híradásokat is elég tendenciózusnak kell tartanunk. A róla közölt felvételek alapján úgy tűnt, mintha az egész falu már egy romhalmaz lenne. Egyáltalán nem így van. Csak a két legszebb, legstílusosabb emeletes ház áll tetőzet nélkül, málladozó falakkal, lógó ablakokkal. A többi ház még egész jó állapotban van. Bár nagyon sokon ott a tábla, hogy kisajátítva, lebontásra ítélve. Sikerült körbejárni a falut. Itt olyan szép régi házak vannak még, csodálatos kovácsoltvas ablakrácsokkal, hogy bámulatos. Az unitárius templomnak sincs beszakadva a tetőzete, ahogy a felvételek alapján sejteni lehetett. Csak egy kicsit elhanyagolt a környéke. Egyébként a templom környékén temetkezési hely van. Rengeteg Székely nevű elhunyt sírkövével. Egytől-egyig mindegyiknek magyar neve van. **Teljesen örültség lenne ezt a falut lebontani.** A cianós aranykinyerési technológia környezetkárosító veszélyeiről nem is beszélve. Ebből egy**

olyan **élő idegenforgalmi központot lehetne kialakítani**, mint a sokkal silányabb kinézetű kaliforniai **Calico** egykori aranybányász városkából, amely csak egyszerű faházak sorából áll. De a benne lévő üzletek, kocsmák, vendéglők, ajándékboltok, a személyzet öltözete, a kínált áruválaszték mind olyanok, mint amilyenek a XIX. századi aranyláz idejében lehettek. Verespatakról visszafele jövet beugrottunk **Abrudbányára** is. E város neve hallatán sokakban – így bennem is – különböző romantikus elképzelések élhetnek. Hiszen ez volt az aranybányász vidék központja. Ma egy nagyon elhanyagolt, lepusztult kisváros benyomását kelti. Volt olyan templom, amelynek beszakadt tetőzete mellett a málladozó falakon bokrok virítottak. Elszomorító látvány volt.

Egy illuzóval kevesebbel távoztam innen!

Hazafele **Aranyosfőn**, a **Vártóp-hágón** át a Bihari-hegységbe, **Kiskoh** és **Belényes környékére. Kiskoh** mellett nemrég tártak fel egy kis cseppkőbarlangot, az ún. **Medve barlangot**, mert nagyon sok medve-csontvázat találtak benne, akik bentrekedhettek a bejárati nyílás beomlása után. Gyenge kis barlangocska. A mi aggteleki cseppkőbarlangunknak még a csecsemőkorú unokája se lehetne. **Belényes környékén több magyar falu van** (Pl. Magyarremete, Köröstárkány és Gyanta), amelyek magyarellenes atrocitások színterei voltak 1944 őszén. Mi utolsó esténken **Magyarremetén** szálltunk meg, ahol szintén van egy olyan református templom, amelyben Árpád-kori freskókat találtak.

Belényes egész szép kisváros és korántsem fekszik olyan hegyes környezetben, mint ahogy a térképről gondolnánk. Hazafelé még útba ejtettük **Nagyszalontát**, ahol a **Csonka toronyban** megnéztük az **Arany János emlékmúzeumot.** Nagyon szép, értékes anyaga van, négy egymás fölött elhelyezkedő teremben. Egyébként **Arany János halála után azt fia, Arany László kezdeményezésére állították helyre, a múzeum létesítése céljából**, egy olyan romos lakótoronyból, mint amilyen ma a torockószentgyörgyi. Javaslatom tehát nem példa nélküli. Nagyszalontán az Arany múzeummal szembeni parkban egy hatalmas Ávrám Iancu fej áll, miközben a múzeumban egy olyan csodálatos kis szobor-makettet fedezhettünk fel, – amely **Puskás Sándor** páratlanul nagyszerű alkotása – **Arany és Petőfi találkozását** ábrázolja és feltétlenül köztéri megvalósításra kívánkozik.

Végül a lassan megújuló, megszépülő **Nagyváradon** keresztül tértünk vissza Budapestre. Gyönyörűen halad a szecessziós **Sas-féle passzázsház** teljes felújítása. Örömmel nyugtáztuk, hogy újra megnyílt **Ady kedvenc törzskávéháza**, a volt megyeházával szemben, közel a belváros sétáló utcájához. Ahol egyébként egyre több színvonalas, **teraszos kávézó** található és ezek mindinkább igazi étellel, polgári hangulattal ezdek megtölteni ezt a sokáig méltatlanul elhanyagolt szép várost. Ilyen érzésekkel és benyomásokkal hagytuk el az európai belépés küszöbére ért Erdélyt és Partiumot. További szép sikereket kívánunk az otthoniaknak, az ott maradottaknak. Akik szülőföldjükön várják be sorsuk jobbra fordulását.

HELTAI GÁSPÁR Kft. tevékenységéről, alapításának 10 éves évfordulója alkalmából.

Jogos igény az egyházközségek és az Unitárius Élet olvasói részéről, hogy jobban megismerjék a Magyarországi Unitárius Egyház gazdasági munkájában meghatározó szerepet betöltő, de önálló jogi személyként működő „Heltai Gáspár” Kiadói, Kereskedelmi és Szolgáltatói Kft. tevékenységét.

Korábban nem jelent meg részletes tájékoztatás az itt folyó munkáról, csak az Elnökség, az Egyházi Képviselő Tanács, a Főtanács és a Zsinat ülésein, tehát az egyház vezető szerveiben esett szó róla.

Ez ugyan a Kft. alapítási céljának megfelelően, az ott folyó munka egyházi felügyelete és koordinálása szempontjából elegendő, de ezen felül a hívek szélesebb körű tájékoztatásához kevés.

Alapításának 10 éves évfordulója jó alkalom a visszatekintésre, a jelen tevékenységeiről való tájékoztatásra és a jövő terveinek ismertetésére.

A Heltai Gáspár Kft.-t 1995. január 1-jén alapította a Magyarországi Unitárius Egyház és ifj. Bencze Márton, aki a Kft. első ügyvezető igazgatója is lett, és 1999. december 31-ig volt a vezetője.

2000. január 1. – 2001. december 31. között Demján Sándor unitárius vállalkozó, majd 2002. január 1-től folyamatosan és jelenleg is Kelemen Attila okleveles mérnök látja el az ügyvezetői igazgatói feladatokat.

A Heltai Gáspár Kft. munkájának, eredményeinek kulcsszereplője Gergely Felicián és felesége Éva asszony, akik létrehozása óta itt dolgoznak és meghatározói a Kft. minden tevékenységének. A Kft. egyik feladatáént a Nagy Ignác utcai épület házfelügyelői munkáit és takarítását Brock Vilmosné, Margitka végzi.

A Kft. rövidített neve: „Heltai” Kft., címe: 1055 Budapest, Nagy Ignác utca 2-4.

Irodai központja az épület déli oldalán, az Alkotmány utca 12. sz. alatt működő Unitárius Könyvesboltban működik.

Ez a külső homlokzatán az elmúlt években felújított gyönyörű műemlék épület, melyben a püspöki hivatal is található, Pecz Samu építész-mérnök, műegytemi tanár tervei alapján 1890-ben készült el.

A Heltai Kft. eredeti létrehozási céljának megfelelő tevékenységi köre – bár az utóbbi években bővült, színesebb lett – az évek során gyakorlatilag nem változott.

Feladata a Magyarországi Unitárius Egyház kötelezettségeinek végrehajtásában való közreműködés, gazdasági és kulturális munkája egy részének átvállalása, eredményesebbé tétele.

A tevékenységi kör megnevezésén belül a Heltai Kft.-ben folyó munka három részre tagolódik:

1. Az Unitárius Könyvesbolt működtetése, kiadói tevékenység végzése;
2. Az egyház központi gazdálkodási háttérének biztosítása;
3. A Budapest, V.ker. Nagy Ignác utcai központi épület üzemeltetése, és fenntartása;

A három tevékenységi kör (üzletág) működését az alábbiakban ismertetem:

1. Unitárius Könyvesbolt működtetése

**könyvkiadás, könyv-kiskereskedelem;
művészeti kiegészítő tevékenység;**

Ennek keretében könyvesboltot működtetünk az Alkotmány utca 12. sz. alatt, melyet új helyen, saját erőből felújított szép környezetben, 2004. március 30-án nyitottunk meg.

A könyvesbolt megnyitására az UNÉL 2004. évi május–júniusi számában számoltunk be.

Az üzletben egyházi, történelmi, szociográfiai, szépirodalmi könyvek és kiadványok egyaránt megtalálhatók.

Az egyházi könyvek választéka ökumenikus, több felekezet által kiadott kiadványok vásárolhatók.

Többek között a Bázeli székhelyű Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem (EPMSZ) könyveinek fő terjesztői vagyunk.

Évente részt veszünk az Ünnepi Könyvhéten, melynek költségeit közösen fedezzük az EPMSZ-el.

2004-ben meghívtak bennünket a Ferenciek tere tartott „Szent István” Könyvhétre is.

Tagjai vagyunk az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesületének.

A könyvek forgalmazása mellett kulturális rendezvényeket szervezünk, kiállításokat rendezünk.

Boltunkba költők, írók rendszeresen bejárnak, a betérő vásárlók találkozhatnak velük, beszélgetnek egymással. Ez nem jár mindig vásárlással, de vannak állandó vásárlóink, akik a találkozások miatt járnak ide. Időszakos, és állandó kiállításokat szervezünk, a művészek munkái egyben az üzlet színvonalát emelő dekorációt is jelentenek.

Évente több könyvbemutatót tartunk, mindig nagy érdeklődés mellett.

Jelenleg Szinte Gábor unitárius művészettörténész tanár, festőművész képeiről készített fényképsorozat látható állandó kiállításon az üzletben.

A Szent István királyunkat megkoronázó II. Szilveszter pápa halálának ezredik évfordulójára készített, a pápa életét megörökítő képsorozat eredetijét a pápa szülővárosában, a franciaországi Saint-Simon város templomában, 2005 májusában helyezte el a művész. A festő szándéka szerint képe egyszerre örökíti meg II. Szilveszter pápa emlékét és a magyarok ezeréves jelenlétét Európában, s felhívja a figyelmet arra, hogy a magyar a legrégebbi az összes európai királyi korona között!

A könyvesbolton keresztül végzett kiadói, és üzleti tevékenység egyfajta ismeretterjesztő kirkatot jelent a Magyarországi Unitárius Egyház számára, ezért forgalmát növelni, ismertségét terjeszteni kell. Vásárlóink számát elsősorban unitárius híveink gyarapíthatnák!

A Heltai Kft. kiadói tevékenysége 1995–2005 között:

Év	Szerző	Cím	Sorozat cím
1996	Dr. Sztankóczy Zoltán	A Máté, a Márk és a Lukács szerinti evangéliumok magyarázata	Unitárius biblia óráink 1.
1996	Dr. Sztankóczy Zoltán	Szemelvények unitárius és szabadelvű keresztény írásokból	Teológiai füzetek 2.
1997	Gosztonyi Péter	A magyar Golgota	
1997	Dr. Sztankóczy Zoltán	Ökumenikus gondolkodás és hit	Teológiai füzetek 3.
1997	Rázmány Csaba (szerk.)	Varga Béla válogatott hittani művei	Teológiai füzetek 4.
1997	Dr. Nyiredy Szabolcs (szerk.)	Brassai Sámuel (1797-1897) emlékezete	
1998	Kelemen Miklós	Enyedi György	Unitárius arcképcsarnok 1.
1998	Dr. Sztankóczy Zoltán	János evangéliuma és a Jánosi levelek	Unitárius biblia óráink 2.
1999	Kelemen Miklós	Heltai Gáspár	Unitárius arcképcsarnok 2.
1999	Bencze Márton	Az Ó-és Újszövetség összefüggése, a kettő egysége	Teológiai füzetek 5.
2001	Kászoni József	Csak Neki szolgálj!	

2004. március 30. óta a felújított könyvesboltban az új mozgatható könyv-állványoknak köszönhetően 60–70 fő részére tudunk ülőhelyet biztosítani, különböző rendezvények megtartására átrendezve.

A Heltai Kft. 2004. évi rendezvényei:

Március 30.	A felújított Könyvesbolt ünnepélyes megnyitása Kóvágó Nagy Imre festőművész kiállításának megnyitója
Május 3–8.	Szent István Könyvhéten részvétel
Május 16–22.	EPMSZ Akadémiai napok Bereksárdon
Június 3–7.	Ünnepi Könyvhéten részvétel
Szeptember 20.	Unitárius Alkotók (UART) őszi kiállításának megnyitója
Havonta	Dinnyés József előadásában – zenés estek a könyvesboltban
Október 19.	Török Bálint: „Farkas esz meg, medve esz meg” című könyvének bemutatója
December 2.	EPMSZ Egyesület közgyűlése Farsang Árpád: „Nagykövet voltam Párizsban” címmel tartott előadása
December 11.	Szinte Gábor freskóiról készült nagyméretű fotók kiállítása Szinte Gábor: „Erdélytől Firenzéig” című könyvének bemutatója

A Heltai Kft. 2005. évi rendezvény szervezési és kiadói tervei:

Március 10.	EPMSZ szabadegyetemi estek Vizi Balázs előadása: „Az Európai Unió kisebbségvédelmi politikája” címmel
-------------	---

Április 8.	Szinte Gábor: „II. Szilveszter a Tudós” című könyvének bemutatója (a képsorozat franciaországi elhelyezését a Heltai Kft. anyagilag is támogatta)
Április 21.	EPMSZ szabadegyetemi estek keretében: B. Kovács István mutatta be „Gömörország” című könyvét
Havonta	Dinnyés József előadásában – zenés estek a könyvesboltban
Június 2–6.	Ünnepi Könyvhéten részvétel
Tervek:	
Szeptember	Új Horizont Kiadó könyvbemutatója
Október	EPMSZ és a Magyar Napló könyvbemutatója Sneé Péter: „Rendhagyó életút” – beszélgetés Luka Lászlóval – című könyv Erdélyi hímezések kiállítása unitárius vidékről Partium estek az UART-tal
November	Új Horizont Kiadó könyvbemutatója Fotó, és kisplasztikai kiállítás
December	Szinte Gábor új könyvének bemutatója Kelemen Miklós: „Az Unitárius Értesítő és az Unitárius Élet Repertórium 1922–2005 között” című könyvének bemutatója

A Heltai Kft. adja ki 1996-tól napjainkig az Unitárius Élet című folyóiratot, és évente az unitárius nap-tárat is.

Forgalmazzuk ismert unitárius szerzők műveit, többek között:

Nagy- Hermánn- Nyitrai: „Palástban” címmel 2001-ben megjelent könyvét, és

Balázs Ferenc özvegye, Christine Morgan könyvét, Kászoni József 2004-ben kiadott fordításában „Mészkö” címmel,

Erdélyi szerzők könyvének kiadását támogattuk, melyben ismert magyar személyiségeket, illetve történelmi eseményeket örökítettek meg, így:

Unitárius Könyvesbolt

Jancsó Árpád–Szekernyés János: 2004-ben „Maderschpach” címmel egy magyar hídépítő mérnökről,

Jancsó Árpád–Balla Lóránd: 2005-ben „Temesvár régi metszetei” címmel a városról írtak színvonalas könyvet, melyek nálunk megvásárolhatók.

Az Unitárius Könyvtár évi könyveszerzéseinek egy részét is a folyamatosan bővülő választékkal működő könyvesbolton keresztül szerzi be.

Felújított könyvesboltunk sokrétű alkalmasságát igazolandó itt tartotta 2005. június 25-i ülését az Egyházi Képviselő Tanács.

Könyvesbolt belső látványa

2. Központi gazdálkodás és egyéb gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatás;

A Heltai Kft. a Magyarországi Unitárius Egyházzal kötött szerződés alapján olyan feladatokat hajt végre, melyek az egyház gazdálkodását segítik, kiegészítik, eredményesebbé teszik.

Ennek legfontosabb részei:

- MUE központi gazdálkodásához tartozó ÁFA köteles tevékenységek lebonyolítása.
- MUE központi adminisztráció egyes feladatainak átvétele, mint például:

UNÉL kiadása, irodaszer beszerzés, rendezvények, könyvelői-, illetve ügyvédi költségek, továbbá a Teológiai műhely rezsiköltsége, kiadványok megjelentetése, stb.

- Egyházközségek által használt egyházi ingatlanok felújításának egységes szemléletű lebonyolítása.

- Egyházközségi (MUE, vagy EU-s) pályázatok ügyintézése, szerződések felülvizsgálata, megkötése.

A Magyarországi Unitárius Egyház tulajdonában levő ingatlanok felügyelete, hasznosításában közreműködés, szakvélemények készítésének-, felújítások ütemezésének irányítása, ingatlan- adatbank létrehozása.

Ez utóbbi, az egyház meghatározó – létét biztosító anyagi bázisa – vagyonának dokumentálása folyamatos feladat, melyet az egyház vezetésével és az egyházközségekkel közösen lehet csak teljesíteni!

Az ingatlanok fenntartása, állagának megőrzése, és erőnkhez mérten a felújítása is az egyház és az egyházközségek közös feladata.

Ennek szellemében az AVOP keretében 2004-ben pályázatot adtunk be a Kocsordi műemlék templom

Kocsordi templom (felújítás előtt)

felújítására, és 2005. júniusban elnyertük a megpályázott összeget.

A mintegy 12 m Ft. értékű munka utófinanszírozású, és 15% önrész fizetési kötelezettsége van.

Reményeink szerint októberben egy felújított templomot ünnepelhetünk Kocsordon!

2005-ben a Nagy Ignác utcai műemlék épület tetőszerkezetének felújítására nyújtottunk be a Fővárosi Önkormányzat felé pályázatot.

Debreceni Egyházi épület (viharkárról készült felvétel)

Ezzel összhangban a lefolyó csapadékvíz elvezető rendszer felújítását ebben az évben saját erőből tervezzük megoldani.

Az egyház 2005. évi költségvetésében az EKT által elfogadott feltételeknek megfelelően kötöttünk az idén szerződést eddig a Hódmezővásárhelyi lelkészlakás, a Debreceni viharkár nyomán az egyházi épület, a Hőgyes Endre utcai lelkészlakás, valamint a

Pestszentlőrinci templom és gyülekezeti terem felújítására.

A Heltai Kft. az egyházközség által megfelelőnek ítélt (elsősorban unitárius) kivitelezővel köt szerződést, melynek végrehajtása és helyszíni felügyelete a teljesítés igazolási kötelezettségével saját érdekében is, az illető egyházközség feladata!

3. Nagy Ignác utcai épület üzemeltetése és fenntartása, házigazgatási feladatok ellátása;

1993-ban a Magyarországi Unitárius Egyház az államtól visszakapta a 1055 Budapest, Nagy Ignác utca 2-4. (Alkotmány utca 12. sz.) alatti ingatlan tulajdonjogának 51%-át, de a 49% állami kézben maradt.

Az épület lakóterületi megosztása során a templom, gyülekezeti terem, irodák és néhány lakás visszakerült az egyház tulajdonába, de a bérbe adható és bevételt hozó helyiségek nagy része az állam kezében maradt.

A Magyar Állam nevében a Kincstári Vagyonkezelő Igazgatóság (KVI) 1995-ben üzemeltetési szerződést kötött a Heltai Kft.-vel az ingatlan 49% tulajdoni hányadának üzemeltetési és fenntartási feladataira.

Igy a teljes központi épület kezelése a Heltai Kft. feladata lett, de hamar kiderült, hogy nincs ráhatása a KVI részben lévő bérleti díjakra, a rendszertelenül, vagy egyáltalán nem fizető bérlőkkel szembeni fellépésre. Pedig ez a bevétel a fedezete az épület üzemeltetési és fenntartási munkáinak!

A KVI az egyházi tulajdonú ingatlanok visszaadásáról rendelkező törvény hatályba lépése előtt kötött bérleti szerződések alapján évenként határozza meg a bérleményenként fizetendő bérleti díjakat.

Ezek az összegek az önkormányzati lakások bérleti díjaival közel azonosak, messze elmaradnak a mai piaci bérbeadási lehetőségektől.

A nemfizetőkkel szembeni fellépésben a KVI nem partner, érdektelen, passzív magatartást tanúsít.

Igy az épület részleges felújítására is csak saját bevételeinkből és az időnként elnyert pályázati pénzekből tervezett összegeket fordíthatunk.

A Heltai Kft. tevékenységeinek az a meghatározó gazdálkodási iránya, hogy bevételeit teljes egészében visszaforgatja az egyház javára.

Az ingatlanokból származó bevétel meghatározó működési forrása a Heltai Kft.-nek, és rajta keresztül a Magyarországi Unitárius Egyháznak, ezért a központi épület 49% tulajdoni hányadának törvényes visszaszerzése mindannyiunk alapvető érdeke.

Az eddigi ezirányú erőfeszítések nem vezettek eredményre, ezért felkértük dr. Elekes Andor ügyvéd atyánkfíát, hogy járjon el a KVI kezelési lakrészek egyházunk tulajdonába kerülése érdekében.

A teljes központi épület tulajdonának visszaszerzése után a nagyobb bérleti bevételekből több támogatást lehetne adni az egyházközségek működéséhez, és az általuk használt egyházi ingatlanok felújításához is.

A központi épület üzemeltetése, és fenntartása mellett bevételeink saját erőből történő kisebb felújítási munkákat tesznek csak lehetővé, melyek inkább állagmegóvó tevékenységnek tekinthetők.

A Heltai Kft.-nek a házigazgatással kapcsolatos napi feladata, a közös részek takarítása, váratlan közmű-problémák elhárítása, díjak beszedése, nyilvántartása, és a közműszolgáltatók felé való elszámolás, valamennyi lakóval és bérlővel való kapcsolattartás.

Ez folyamatos, tervszerű költséggazdálkodást, nagy mennyiségű adat kezelést, és pontos adminisztrációs feladatot is jelent.

A Heltai Kft. létrehozása óta a Magyarországi Unitárius Egyház érdekében végzi tevékenységét, az Alaptörvényben előírt felügyelet mellett. A törvényi előírásoknak megfelelően éves költségvetéssel, az évenkénti taggyűlés határozatai alapján működik.

Részt veszünk az egyház éves költségvetésének elkészítésében is, és a Kft. költségvetését is ezzel összehangolva határozzuk meg.

A Kft. éves tevékenységéről zárszámadást és mérleget készítünk, melyet először az Elnökség felügyeletével tartott taggyűlés tárgyal meg, és fogad el, majd jóváhagyásra az EKT elé terjeszt, az egyház Alaptörvényének megfelelően.

A 2004. évi tevékenységéről készült mérleget és beszámolót a 2005. június 25-i EKT elfogadta.

A Heltai Kft. utóbbi években végzett munkája, üzletágainak gazdálkodása rendezett, átlátható és eredményes, melynek folytatásához a Magyarországi Unitárius Egyház vezetésének az eddigiekhez hasonló támogatása és együttműködése szükséges.

A Heltai Kft. feladata ezután is az egyház gazdasági hátterének biztosítása, pályázatokkal és más közvetlen módon az egyházközségek tevékenységének segítése.

Működése második évtizedének kezdetén tevékenységünk eredményes folytatásához az unitárius hívek segítségét kérem, a könyvesboltban több vásárlással, a rendezvényeinken történő részvételükkel, a pályázatok figyelésével, és szakterületükhöz tartozó ismereteiknek a Kft. tevékenységi körében való hasznosításával.

Budapest, 2005. július 20.

**Nagy Ignác utcai épület
(főbejárat, felújított homlokzat)**

**Kelemen Attila
ügyvezető igazgató**

Missziós munka, közösségépítés és hitéletszervezés

(I. rész)

Ebben az elmélkedő írásban minden egyház küldetése megvalósításának néhány alapvető szervezési kérdésével kívánok foglalkozni. Különös tekintettel a mi unitárius egyházunkra, ahol úgy érzem, hogy az utóbbi évtizedekben, – nem kis részben külső nyomásra – ezeket a kérdéseket nagyon elhanyagolták. E tekintetben sajnos **a rendszerváltás után sem változtattunk alapállásunkon és módszereinken.** Ma is azt a hagyományos felfogást valljuk, hogy **aki hitéletre vágyik az úgy is megkeres bennünket.** Nincs szükség missziós munkára, vagy pasztorizációra. Ez azonban koránt sincs így. Egy nagy egyháznál talán még megengedhető ez a felfogás, de **egy kis egyháznál ez kész öngyilkosság!** Ha valaki katolikus, szinte minden magyar településen megtalálja a maga templomát. Tudja, hogy hová kell mennie, ha misét akar hallgatni. Ennek ellenére még ott is sokszor folyamodnak ahhoz a gyakorlathoz, hogy becsöngetnek a lakótelepi lakásokba, megkérdezik, hogy milyen vallásúak és ha katolikusok, akkor hová szoktak templomba járni? Ott bejegyeztették-e magukat a hívek közé? Ha nem, akkor felírják a nevét és rendszeresen jönnek az egyházi adó beszedése céljából.

De mit csináljon egy szegény unitárius, ha onnan, ahol ő lakik 100-150 km-re van a legközelebbi unitárius gyülekezet? És lehet, hogy még ott sincs templom! Akkor azt sem tudja, hogy hol és mikor szoktak istentiszteletet tartani? A legjobb esetben fogja magát és eljár a helyi református templomba. Így veszítjük el híveink egyre nagyobb részét, mert szervezetten nem foglalkozunk lelki gondozásukkal. **Egy egyháznak nemcsak az a kötelessége, hogy aki betér valamelyik templomába, ott számára is biztosítja a lelki élet feltételeit, hanem az is, hogy felkutassa híveit.** Megismeri problémáit. (Pl. ha gyerekeik vannak, azok hittanoktatása hol és miként oldható meg?) Hogy a nagyon távol élőket ellátja **megfelelő vallásos olvasnivalóval** (pl. bibliaolvasási tanácsadóval, családi, gyermek hittanoktatási anyagokkal, egyházi kiadványokkal), hogy azt érezze az illető hívő: **egyházam törődik velem, kinyújtja felém a kezét és segít lelki életem problémáinak megoldásában.** Ha valamely egyháznak égetően szüksége van missziós tevékenységre, az az unitárius egyház. Ugyanis hihetetlen mértékben szét vagyunk szóródva az országban. Ezért természetesen nem a híveket kell korholni, mert megélhetésük, vagy családi kapcsolataik kötik egy olyan kisebb helyhez, ahol nincsen unitárius gyülekezet. Ellenkezőleg, ki kell dolgozni, meg kell valósítani azokat a módszereket, megoldásokat, amelyek segítségével **az unitárius hitéleti központoktól legtávolabb élő híveinkkel is rendszeres, élő, eleven kapcsolatot tudunk fenntartani.**

Ez már csak azért sem halogatható tovább, mert manapság egyes új egyházak és szekták hihetetlen mértékben „nyomulnak előre” híveik sergének látványos gyarapítása céljából és növekvő mértékben célozzák meg a más egyházak által elhanyagolt, lelkileg kellően nem gondozott, vagy azoktól valamilyen okból elszakadt, esetleg szembefordult híveit, hogy saját híveik táborába átszábíthassák.

A missziós munka korábban azt jelentette, hogy a keresztény, – elsősorban katolikus egyház – a nem keresztények lakta ázsiai, afrikai országokban igyekezett a keresztény tanok térjesztése, megismertetése révén **új híveket szerezni** magának, mivel a más vallásúakat vagy pogányokat, hitetlennek, esetleg bálványimádónak tartották. Ez a helyzet mára alapvetően megváltozott. **A keresztény egyházak ma nincsenek olyan helyzetben, hogy más világvallások rovására terjeszkedjenek.** Sőt nagyon sok esetben az a helyzet, hogy már az is nagy eredmény, ha sikerül a keresztényeknek a muszlin vallásra vagy más szektákba való átlépését meggátolni. Éppen az új pápa – még Ratzinger bíborosoként – fejtette ki egyik könyvében, **hogyha a keresztény vallások elerőtlenedését, vonzerejének csökkentését nem tudjuk megakadályozni, akkor ennek helyét az iszlám fogja elfoglalni.** Érdekes, hogy azzal kapcsolatban egyáltalán nem beszélt elítélően az iszlámról. Sőt azt hangsúlyozta, hogy az iszlám felfogása áll a legközelebb a kereszténységhez, valamennyi más világvallás közül.

Az iszlám nagy előnye, hogy sokkal jobban szervezett, mint a kereszténység és hívei sokkal jobban követik tanait, mint a sokféle – izmus és a kozmoplitizmus által megzavart gondolkodású keresztények. Látnunk kell tehát, hogy világméretben és hazánkban is, **nemcsak az áru piacán folyik kíméletlen harc, új területek megszerzéséért, birtoklásáért, hanem a lelkek világában is,** ahol egyesek a **legagyafúrta marketing-módszerektől** sem riadnak vissza annak érdekében, hogy **szellemi befolyásukat növelni tudják** egyes néprétegek körében.

Ha figyelembe vesszük azt, hogy ma hazánkban az embereknek mintegy 40%-a vallja magát ateistának, 60%-a vallásosnak, de ezeknek csak egyharmada jár rendszeresen templomba vagy az iskolás gyerekeknek még a fele sem részesül rendszeres hitoktatásban, – és sajnos ezek számát szaporítják önhibájukon kívül a mi unitárius gyerekeink is! – akkor azt hiszem **nem kell sokat magarázni azt, hogy a missziós tevékenység miért elengedhetetlen a mai világban.**

A missziós tevékenység fő célkitűzésének ma elsősorban a **szórványban élő, egyházunkkal még rendszeres kapcsolatban nem álló saját híveink felkutatását, a velük való kap-**

csolatfelvételt, a megértő foglalkozást, segítségnyújtást kell tartanunk. Évek óta folyik a természetlen párbeszéd arról, hogy az **erdélyi egyháztól meg kellene kérni a Magyarországra áttelepült unitárius hívek címeit** és ezeket levélben meg kellene keresni, hogy melyik legközelebbi egyházközség hitéletébe tudnának kapcsolódni? **Ennek az égegyadta világon semmi értelme nincs. Nemcsak azok hiányoznak egyházközségeink hívei közül akik az utóbbi 10 évben Magyarországra áttelepültek, hanem sokkal többen.** Mégpedig azért, mert nem mentünk utánuk. Nem kerestük velük a kapcsolatfelvételt. De hogyan tehattük volna? – hallom az ellenkező kérdésfeltevést. Nagyon egyszerűen. **Ma már minden településen van valamilyen időszakos helyi orgánium, amely legalább havi rendszerességgel megjelenik.** Azokon a településeken, ahol a statisztikák alapján tudjuk, hogy meghatározott számú unitárius él, **fel kell adni egy közérdekű hirdetést,** – ezt általában ingyen szokták közölni – **hogy kérjük unitárius hívek jelentkezését** ezen és ezen a címen, telefonszámon, a **helyi unitárius szórványgyülekezeti hitélet beindítása céljából.** Ha ezt egy párszor megismételjük, biztos összejön néhány olyan agilis hívünk, akik majd a többieket is felkutatják.

Egyházszerkezeti rendszerünk és Alaptörvényünk nagy hiányossága, hogy ebben **nincsen rögzítve, hogy egy településen vagy egy kisebb településcsoportban hány hívő kezdeményezheti az unitárius hitélet szervezeti kereteinek megteremtését** a Magyarországi Unitárius Egyháztól. Ezért erre én most a következő javaslatot teszem.

1. Egy településen **5 fő az a minimális létszám,** ahol a hitélet valamilyen csíráját el lehet indítani, olyan formában, hogy havonta, kéthavonta valakinek a lakásán találkoznak közös bibliaolvasás, ének és imádkozás céljából. Ide nem tudunk lelkészt biztosítani, de a **szórványgondnok lelkipásztor évente legalább egyszer,** meglátogatja ezt a **bázisközséget.**

Tehát 5-24 főig alakulhatnak egyes településeken bázisközségek.

2. 25-49 főig már érdemes **szórvány gyülekezetet** alapítani, ahol az egyház kéthavonta legalább egyszer biztosít lelkészt, az istentisztelet megtartására. Más alkalmakkor a lelkigondozó vezeti a vallásos foglalkozásokat, a már említett módon, – bibliaolvasás, közös éneklés és közös ima formájában. Továbbá ellátja a híveket a megfelelő egyházi kiadványokkal, pl. a gyerekek vallásos neveléséről készült útmutató, bibliai mesék, gyermek-imádságok és vallásos énekek. A felnőtteket pedig bibliaolvasási segédlettel. Ezen kívül érdemes lenne még egy **Unitárius Breviáriumot is kiadnunk,** amelyben **az unitárius szellemiség legnagyobb képviselőinek műveiből emel-nénk ki szemelvényeket,** az Istenről, hitről, vallásról, erkölcsi alapértékekről, nemzetről, hazáról, családról, a különböző jó és rossz emberi tulajdonásokról.

3. 50-99 főig a hívek már **leányegyházközség** alapítását kezdeményezhetik, amelyik valamelyik közeli anyaegyházközséghez tartozhatna és lelkészi szolgálata is innen lenne megváltósítható, havonta legalább egy alkalommal rendezett istentisztelet formájában. A bázisközségekre és a szórványgyülekezetekre vonatkozó közösségi formákat természetesen itt is fenntartanák. Felkészültebb világi személyekből – akik lehetnek tanárok, vagy egyéb humán értelmiségiek – megfelelő egyházi tanfolyamos képzés révén kiképezhetőek azok a személyek, akik a közösséget hitéleti szempontból együtt tudják tartani, amikor a lelkész nincsen helyben. Ez feltétlenül fontos, hogy a közösségnek legyen helyben lakó lelki vezetője is. Az egyházunkban elterjedt presbiteri forma erre a célra nem alkalmas. A szórványgyülekezettől kezdve természetesen már kell legalább 3-5 fős presbitériumot választani, de ezek inkább a közösségi élet anyagi, technikai feltételeinek megteremtésével foglalkoznak, mint a hitélet vezetésével. Erre külön alkalmas embereket kell kiképezni, akiknek lelkileg és műveltségileg is megfelelő fogékonyságuk van az ilyen tevékenységre.

4. Végül **100 fő felett lehetne önálló egyházközség létesítését kezdeményezni,** úgy ahogy ezeknél is az istentiszteleteket, (úgy mint a szórványgyülekezeteknél, vagy leányegyházközségeknél) valamely más egyház templomában, imaházában, vagy valamilyen kulturált művelődési teremben, bérlet formájában oldanánk meg. **Az egyházközségnek már önálló lelkésze lenne, aki a közeli 1-2 leányegyházközség, vagy gyülekezet alkalmi szolgálatát is ellátná.**

A **missziós munkához feltétlenül hozzátartozik az évenként legalább egyszeri családlátogatás, közösségépítő rendezvények tartása:** Kisebb közösségekben a havonta egyszeri szeretetvendégség, előtte egy rövid áhítattal, majd egy rövid verses, énekes, zenés műsorral és baráti beszélgetéssel.

A missziós munka eszközei között kell szerepeltetni a különböző tájegységi, vagy országos találkozókat, rendezvényeket, egyes speciális vallási, erkölcsi, ifjúságnevelési, lelkigondozási feladatok megbeszélése céljából. Annak érdekében, hogy akik szórványban élnek és nem találkoznak rendszeresen nagyobb számban hitestvéreikkel a közösségi együttlétek felemelő és új erőt adó élményében is részesülhessenek az Unitárius Egyház keretében ezen alkalmakkal. Ez azt az érzést erősítheti bennük, hogy egy jólszervezett, jólműködő, erős egyház megbecsült tagjai lehetnek.

(Folytatása a 2005/5-ös számban)

Dr. Zoltán Zoltán

Zászlószentelés Esztergomban

Az Esztergom – Belvárosi **Szent Péter és Pál plébániatemplom búcsúja** alkalmából **2005. június 26-án** megtartott ünnepi szentmisén **Dr. Paskai László** bíboros áldotta meg Pécsi L. Dániel alkotásait: **az egyházközség zászlaját és címerét.**

Az esemény arra is módot nyújtott, hogy a „jelles” jelképtervező, valamint Petrás Mária iparművész közös tárlaton mutassa be alkotásai legjavát.

A kiállítást **Dr. Kukorelli István alkotmánybíró** ihletett megnyitója vezette be, és a **Kecskes Együttes**, a Zsérei Női Kórus, valamint **Incze Ildikó** előadóművésze foglalta méltó keretbe.

Egyházunkat – felkérésre – e sorok írója képviselte az eseményen. Felszólalásának rövid tartalma itt következik:

* * *

„A legmélyebb tisztelettel és a legnagyobb szeretettel köszöntöm a Magyarországi Unitárius Egyház, a más irányú elfoglaltságai miatt távolmaradni kényszerült **Rázmány Csaba püspök úr**, valamint a magam nevében az itt megjelent főméltóságokat és a kedves érdeklődőket.

Számomra azért is különös megtiszteltetés ez az alkalom, mert főgondnok-helyettesként éppen a magyarországi katolicizmus fővárosában szólalhatok meg először.

Amikor büszkén tartom számon az egyetlen magyar alapítású szerzetesrendet, a Pálosokét, nem feledkezhetem meg vallásalapító elődeinkről

sem. Ők iktatták törvénybe a világon először 1568-ban, Tordán a megbékélő vallásszabadságot, amelyet a nemrég alapított unitárius egyház hívei kezdeményeztek. Ennek törvényi megerősítésére még kétszer került sor a történelem folyamán. Nevezetesen 1848-ban és 1991-ben.

Napjainknál maradvá ehhez még azt tehetem hozzá, hogy mi nem kivívni, hanem kiérdemelni óhajtjuk a „történelmi egyház” minősítést.

Külön is örömmre szolgál, hogy Pécsi L. Dániel barátom engem magánemberként hívott meg erre a szép ünnepségre. Az ő munkálkodása, amit nagy érdeklődéssel kísérek nyomon, ébresztett rá arra a felismerésre, hogy választott műfajában milyen gyönyörűen összecseng a művészet szabad szárnyalása a címer- és zászlótan szigorú rendjével.

Petrás Mária mindkét művészeti ágának: a kerámiának és a dalnak, valamint a csángó léleknek is régóta őszinte tisztelője vagyok. Itt érthetjük, érezhetjük meg igazán, hogy Pécsi L. Dániellel együtt, ha különböző eszközökkel is, de egy szívvel, egy akarattal ölelik magukhoz az egész Kárpát-medence magyarságát. Ehhez kívánok mindkettőjüknek törhetetlen hitet és jó egészséget mindnyájunk örömeire.

Végezetül, köszönetképpen a nagyszerű élményért, zágoni Mikes Kelemen idézem: Az erdélyi vér nem adomért szolgál, hanem becsületért!”

Pálffy László
főgondnok-helyettes

Szinte Gábor pannói Franciaországban

Saint-Simon egy Lyon és Clermond-Ferrand között található kis falu Franciaország déli részén, Auvergne megyében. Híres szülötte egy pásztorfiú, bizonyos Gerbert Aurillac, aki az első ezredforduló kiemelkedő alakjává vált, mint pápa, II. Szilveszter néven. A falu nagy becsben tartja híres szülöttjét, nevét emlékhely őrzi, valamint a közelmúltban döntés született egy, a helyi katolikus templom falát díszítő táblakép-sorozat megrendeléséről, mely a pápa életútját, munkásságát hivatott bemutatni, méltó emléket állítva az egyházfőről.

E munkálatokat Szinte Gábor unitárius festőművész végezte el, igen nagy sikert aratva a felavatás napján. Az ünnepségre június 24–25-én került sor, első nap a lakosoknak és az érdeklődőknek több turnusban mutatták be – magnószalagról szöveges magyarázattal – a képeket, felelevenítve a pápa életútját, majd a második napon a falu polgármesterének, és a meghívott helyi és országos képviselők ünnepi beszédeit hallgathattuk meg. Tanár úr is köszönetet mondott – francia nyelven – az őt ért megtiszteltetésért.

II. Szilveszter pápa volt kora tudós pápája: matematikával, asztronómiával is magas szinten foglalkozott, valamint ő volt az, aki a Német-Római Császárság trónörökösének, Ottónak nevelését végezte. Hozzánk, magyarokhoz a Szent István-i keresztény ország megalakulásában játszott szerepe által kötődik, ő volt ugyanis, aki a Szent Koronát

hazánk első királyának elküldte, így Magyarország a keresztény Európához csatlakozni tudott.

Szinte Gábor képein kihangsúlyozza ezt a kötődést: külön képeken szerepelnek a Korona küldésének mozzanatai: a pápa álmát, melyben angyal mondja neki, hogy a lengyeleknek adandó koronát a másnap megjelenő magyar küldöttség számára nyújtsa át; István megkoronázása; a templom bejáratával szemben, az Urasztala fölött, az egész plafont beborítva ott látható a Szent Korona. Tulajdonképpen Franciaországban van egy kicsi magyar templom, mely azáltal vált kicsit magyarrá is, hogy emléket állít az ország születésének.

Az ünnepségről a Heltai Könyvesbolt szervezésében megtartott könyvbemutatón szereztünk tudomást, a könyvben magyar és francia nyelvű ismertető mellett az elkészült képekről is láthattunk részleteket. Szerencsénkre a családunk kijutott Saint-Simonba, és részesei lehettünk a képek felavatásának. A hivatalos beszédeket követően a város egy kis fogadást szervezett a templom melletti térre, nagy boldogságunkra magyar szót is hallottunk: voltak Franciaországban nyaraló családok, akik tudomást szereztek az ünnepségről, több család érkezett Magyarországról, de voltak ott olyan magyarok is, akik az Egyesült Államokból utaztak Saint-Simonba.

Az utazás előtt az interneten keresztül felvettük a kapcsolatot franciaországi unitárius szerve-

zetekkel, egy Bordeaux-ban élő szervezővel, bizonyos Jean-Claude Barbier-vel levélben beszélünk meg találkozót. Csodálatosnak tartotta a képeket, és elhatározta, hogy terjeszteni fogja a hírust, hogy a templom egy zárandokhelyé lépjen elő – magyar vonatkozása miatt. Itt ki kell térnünk az unitárius vallásra Franciaországban. Sokat beszélgettünk erről M. Barbier-vel, ugyanis ő sokat foglalkozott az Unitárius Egyház történetével, és fontosnak tartja a gyökerekhez, a történelmi hagyományokhoz való ragaszkodást. Franciaországban ugyanis az emberek nem születnek unitáriusnak, ő maga is katolikus volt, azonban – mint legtöbbször a közösség tagjai közül – nem fogadták el a dogmákat, és olyan vallást vettek fel, melyben ezek nem találhatók meg. Istenhitüket azonban megtartották, bár templomok és lelkészek híján evangélikus istentiszteletekre járnak. Lényeges azonban, és ezt M. Barbier is hangoztatta, a Kolozsvári és a Magyarországi Unitárius Egyházhoz való ragaszkodás, és a hit megtartása. Szemben az univerzalista irányzatokkal, M. Barbier azt az unitárius vallást vallja, melyet mi, magyarok Erdélyben és Magyarországon. Természetesen, mivel Franciaországban nincs Unitárius Egyház, közösségeik nem szervezettek, bárki csatlakozhat, aki hiszi az Istent, és olyan vallást keres, mely elveti a dogmákat. M. Barbier részt vett Kolozsváron az

IARF-konferencián, lelkesen mesélt terveiről, melyeket még az utazása előtt készített: végigjárni Erdély történelmi városait, és először életében ott lenni, ahonnan az unitarizmus származik. Ez lesz az ő zárandokútja, megfogalmazása szerint számára Erdély olyan, mint a muszlimoknak Mekka.

Szalontai Kata egyetemi hallgató
(Veresegyház)

Farkas Wellmann Éva költőné bemutatása

1979-ben születtem Marosvásárhelyen. 1997-ben érettségiztem Székelyudvarhelyen a Tamási Aron Elméleti Líceum filológia-idegen nyelv osztályának tanulójaként. Még ebben az évben sikeres felvételi vizsgát tettem a Babes-Bolyai Tudományegyetem magyar-angol szakára. 2001-ben államvizsgáztam. Szakdolgozatom témája egy tizenkilencedik századbéli drámaíró kollégiumi tanár, Magyarósi Szőke József munkásságának áttekintése volt. A székelyudvarhelyi dokumentációs könyvtár kéziratok anyagában felfedezett témával (*Nemzeti jelleg M.S.Z.J. kéziratok drámájában* címmel) részt vettem a kolozsvári Thália 2001. június 11-i konferenciáján. 2001. őszén felvételiztem az egyetem Irodalom és társadalom elnevezésű magiszteri tanulmányaira, ahol 2003. februárjában védtem szakdolgozatomat. Kutatási témám Mózes Attila regényeinek vizsgálata (a magány és szabadsághiány alakváltozatainak nyomon követésével) volt.

1998-tól kezdődően rendszeresen közlök verseket erdélyi és magyarországi irodalmi folyóiratokban, antológiákban. 2002-ben önálló verseskötetem is megjelent *Itten ma donna választ* címmel, az Erdélyi Híradó kiadó és a magyarországi Fiatal Írók Szövetsége közös gondozásában. Irodalmi tevékenységemért 2000-ben Látó-nívódíjat, 2001-ben Mikó András-díjat, 2002-ben az Erdélyi Magyar Írók Ligája által kiosztott Méhes György-debüt díjat, 2004-ben Communitas-ösztöndíjat és Arany János-ösztöndíjat, 2005-ben Petőfi Sándor-díjat kaptam.

A 2002–2003-as évek folyamán a kolozsvári Bridge Language Study House nyelviskola angol és magyar nyelv tanára voltam. 2002-ben a Babes-Bolyai Tudományegyetem újságíró szakán mint óraadó tanár tartottam szemináriumokat XX. századi magyar irodalomból. 2002. őszétől

2003. őszeig a Romániai Magyar Irodalmi Lexikon munkatársaként dolgoztam. Munkámban az ötödik (záró) kötet szócikkeinek megszerkesztése, a hiányzó dokumentáció pótlása volt a feladatomban.

2003. szeptemberétől a székelyudvarhelyi Orbán Balázs Általános Iskola tanáraként dolgozom.

Farkas Wellmann Éva *Szerencsejáték, túl a nyáron*

Hogy mint esett, hogy feldobtam az érmét,
habár a távlat olykor újrairja,
bizonyítnám, ha lenne tétje és mért,
elmondanám, s tudnád, mi volt a nyitja;
nem értelmeznéd értő-furcsa kegygel,
s bizonyítnám, ha lenne tétje és mért
egy menettérti személyvonatjeggyel,

hogy így történt: csak nyárnak volt a vége;
egy rosszulétnyit tartott amaz óra,
megkérdeznéd, nemrég volt, avagy rég-e,
s miért, hogy nem bírhattam végre szóra,
szerepelt-e még bárki más a tervben?
Megkérdeznéd, nemrég volt, avagy rég-e...
(Rutinból nyertem, mint a solitairben.)

A működési elv az ötven-ötven;
arány, mit dzsókerként ne nézz, de láss át,
visszaszámolt időt vagy tért a ködben,
vagy mindnek égen túli, torz imázsát;
– tudnád netán, e kártya-tét mit ér meg? –
visszaszámolt időt vagy tért a ködben,
vagy lassabb járását a kósza vérnek?

S adá az Úr a vér rendes folyását.

Akik előttünk jártak

Győrffy József (1863–1935)

A 70 évvel ezelőtt Budapesten elhalálozott Győrffy József, 1863. március 30-án született Torockón.

Elemi iskolai tanulmányait – lelkesz apja szolgálati helyén – Siménfalván, középiskolai tanulmányait Torockón, Tordán és Kolozsvárt végezte.

Diákéveiben verseivel elnyerte a dr. Kemény György-féle „arany”, több alkalommal pedig a „Bulyowszky Lilla-féle pályadíjat”. Egy rajzát közölte a budapesti „Vasárnapi szünórak” c. folyóirat.

1882-ben a kolozsvári Egyetem hallgatójaként bölcséletet, majd 1886-tól Pozsonyban jogot hallgatott.

Hivatásos újságírói pályafutását 1890-ben az „Egyetértés” című lapnál kezdte, de már 1878/79-ben munkatársa volt a kolozsvári „Magyar Polgár”-nak. 1886-ban a „Pozsonyvidéki Lapok”-nak, 1887-től a „Pozsonyvidéki Közlöny”-nek dolgozott, de küldött tudósításokat az „Egyetértés” és a „Pesti Napló” című újságoknak is. Szinnyei József szerint (Magyar írók élete és munkái 1890–1914) – az említettekén túl – az idők folyamán még 22 lap közölte írásait.

Mint költő három önálló kötetet jelent meg a nagyközönség előtt. „Költemények” című kötete, amely 1878–1881-ig írt verseit tartalmazta, először Kolozsvárt jelent meg 1881-ben és háromszor került újbóli kiadásra. Az itt közzétett verseket a kritika „figyelemreméltó irodalmi termék”-ként említette. A kötetben 100 darab vers került a költészetet kedvelő olvasók elé. Ebben 85 lírai, 1 allegorikai, 1 csillegrege, 1 glossza, 1 hősköltemény, 1 költői elbeszélés, 1 torockói életkép és 9 torockói népballada került kiadásra.

Második kötete „Újabb költemények” címen, Tordán került kiadásra 1884-ben. E kötet az 1882 és 1884 között írt verseit tartalmazta. Közöttük található egy, az író kortársnak, az unitárius Sebesi Samunak címzett vers és egy Kriza János püspökről szóló alkalmi óda.

Harmadik kötete szintén „Újabb költemények” címen jelent meg (1887) Pozsonyban.

Jelentős, nagyobb elbeszélő költeménye a „Turuljárás”, mely a hun mondakört ölelte föl. A könyvkiadó Heckenest Cég utódjának, Drodtleff Rezsőnek bírálata szerint Győrffy verseiből „egyszerűség és közvetlenség, balladáiból az erő és a formaérzés sugárzik.”

Győrffy ma is figyelemreméltó munkája a budapesti Franklin Társulat kiadásában megjelent „Politikai szatírák” címet viselő munkája, mely a szabadságharc leverését követő magyarellenes Habsburg politika túlkapásait egyezkedett megvi-

lágítani. E munka előszavában Bartók Lajos a Kisfaludy Társaság tagja, költő és szerkesztő leszögezte, hogy „akkor, amikor a szabadelvűség jel-szava alá bújik a nemzetietlen szolgálalkúség, – akkor, amikor a nemzeti szellem kormányképtelenné válik, – amikor hazugságok uralják a magyar államiság elméletét, amikor a politikai ámítás mindent lerombol, akkor – mondja Bartók – nem az az eszményi Krisztus, aki tehetetlenül sóhajtja ki lelkét hóhérainak keze alatt, hanem az, aki korbácsot ragad és kiveri a farizeusokat a templomból”.

Győrffy „Politikai szatírái” – Bartók szerint – ezt a Krisztust képviselik!

Győrffy „Politikai szatírái”-nak megvolt az aktuális politikai háttere. Csak néhányat említve: a Zágrábban székelő Jellasics ezred kapitánya, a magyar királyt magyarul éltető polgárságot agyonlövással fenyegette meg. A leégett budapesti német színház felépítését – a nemzeti érdekek ütközése miatt, mert a magyarság nem volt hajlandó támogatni, ezért néhány új keletű magyar főúr a császártól kérte a német nyelv érdekeinek a magyar fővárosban történő védelmezését. Kossuth neve napján – monoki szülőházára – osztrák zászlót tűztek ki. A kormány az ellenzékét fizikai erőszakkal kívánta megsemmisíteni stb, stb...

A „Politikai szatírák”-kal Győrffy a korabeli politikai visszasságokra hívta föl a figyelmet és azok fölszámolását kívánta elérni. A szándékot Bartók Lajos „népszolgálatnak” tekintette és bízott benne, hogy a hasonlóan gondolkozó emberek vele ösztönzést nyernek a politikai visszasságok megszüntetésére.

Győrffy „A szibériai ólombányákból” című munkája egy örökös kényszermunkára ítélt orosz tanár életét mutatta be. E munka megjelent a budapesti kiadás évében (1892) Berlinben is.

Szinnyei közlése alapján tudott, hogy Győrffyt egy jogtalanul leközölt miniszterelnöki távirat miatt három napi fogsággal és pénzbüntetéssel sújtották. A 717/1891 számú börtönből „elbocsátó levél” alapján tudott, hogy Győrffy 165 cm magas, sűrű szemű, barna hajú, bajuszos, vagyontalan hírlapíró volt.

Unitárius Egyházához való viszonya ismeretlen.

Halálát az Unitárius Értesítő c. egyházi lap röviden így jelentette be: „Győrffy József hírlapíró, a régi Magyarország egyik jó nevű publicistája f. évi (1935) augusztus 9-én Budapesten elhunyt.”

Kelemen Miklós

Duna-Tisza közti szórvány hírei

Szórványgyülekezet jellegünkéből adódóan rendezvények, összejövetelek tartásáról sajnos még mindig nem számolhatok be, de lehetőségeink szerint igyekszünk részt venni a mások által szervezett eseményeken, és képviselni Egyházunkat. Hozzá tartozik ehhez az is, hogy lakókörnyezetben sikerült olyan kapcsolatot kialakítani a helyi hivatalos és társadalmi szervezetekkel, amelynek eredményeképpen az unitárius egyház és vallás, mint sokak számára eddig alig, vagy egyáltalán nem ismert, kikerült a névtelenségből, Rázmány Csaba püspök, Kelemen Miklós lelkész immár rendszeres meghívottja, illetve résztvevője környékünk – Veresegyház-Gödöllő – rendezvényeinek.

Az utóbbi időszakban két jelentős rendezvény meghívottjai és résztvevői voltunk.

1. Keresztállítás a veresegyházi Margitán.

Sokak régóta dédelgetett álma volt, hogy kellene a Margitára egy kereszt. Egy kereszt, ami emlékeztet az Ur Jézus megváltói művére, ami széttárt karral vigyáz ránk, és megszenteli a Margitát, a hegyet, a környező településeken élő és az erre áthaladó embereket. Ez az álom akkor kezdett valósággá válni, amikor tavaly nyáron rátaláltak arra a fára, amiből a hét méter magas kereszt kifaragható. A helyszín adott volt, a mai szánkázó domb tetején lévő tisztás, amely helyet középkori feljegyzések óvó-védő szakrális helynek, Szent Margita néven említenek. A szervezők egyetértettek abban, hogy Jézus, az Isten fia mindenkié és a kereszt valóságokon felül álló jelkép és ebben a szellemben közel egy év elteltével sikerült megvalósítani az álmat az adakozók és önzetlen segítők jóvoltából.

A kereszt felállítása és megszentelése ünnepi, ökumenikus szertartással történt, melyen Rázmány Csaba püspök az unitárius vallás szellemében áldotta meg mind a keresztet, mind az „álmódokat”. Veresegyházi rendezvényen első alkalommal csendült fel unitárius egyházi ének, ugyanis a szervezők gondoskodtak arról, hogy minden felekezetnek az alkalomhoz illő egy-egy zsolnárt az arra vállalkozóknak megtanítsa és az ünne-

pen elénekelje. Így jómagam is együtt énekeltem a katolikus, református, evangélikus, baptista zsolnárokat a jelenlévőkkel, de Ők is énekeltek Dávid Ferenc Adjunkt hálát mindnyájan kezdetű énekét.

Az ünnepség emlékezetes pillanata marad az is, amikor Miklós-Vári Vilmos a Vácrátóti Arborétumból egy, az erdélyi Hargitáról származó fenyő ágából készített koszorút helyezett el a kereszt lábánál.

Az ünnepség utáni szeretet vendégségen többen megkeresték Püspök urat, külön fejezve ki köszönetüket a keresztnél elmondott áldásáért, és érdeklődtek Egyházunk, vallásunk felől.

Ez az ünnepség azon túl, hogy városunk keresztény közösségének nagy napja volt, alkalmat adott arra is, hogy mi unitáriusok „megmutassuk” magunkat, hogy a rólunk kialakult, vagy kialakulóban lévő képet teljesebbé tegyük.

Egyben remélem, hogy ha minél szélesebb körben ismertekké válunk a hasonló rendezvények által, megtalálnak azok az unitáriusok is, akik egyelőre csak a statisztikai táblázatban szerepelnek olyan szép számmal ezen a vidéken.

2. Megemlékezés Trianonról Gödöllőn

Gödöllőn, a Petőfi Sándor Múvelődési Központ mellett van egy emlékpark, kopjafákkal, ahol két éve tartanak megemlékezéseket a környező települések képviselőivel a gödöllőiek dr. Bucsi László szervezésében. A trianoni megemlékezésre idén meghívást kapott az unitárius egyház is, melyen Püspök úr elfoglaltsága miatt Kelemen Miklós és jómagam vettünk részt és helyeztük el a szomorú emlékezés koszorúját.

3. Híreink

Nagy megtiszteltetés és öröm a Duna-Tisza közti Szórvány számára, hogy **Szekeres Piroska**, aki a kecskeméti gyülekezet tagja, a Magyarországi Unitárius Egyház főszaámvevője lett. A tisztség betöltéséhez rendelkezik mind a megfelelő iskolai végzettséggel, mind a gazdasági élet területén szerzett gyakorlattal, és ismerve őt, tudjuk, hogy

tudásával és szorgalmával egyházunk javát szolgálja. Eredményes munkát kívánunk Neki, mint mindenkinek, aki feladatot vállal az újjáalakult zsinatban.

Lelkészünk, **Kelemen Miklós** újabb kiadvány összeállításán dolgozik, nevezetesen az Unitárius Élet Repertóriumát bővíti a kiadó kérésére. Emellett istentiszteleti szolgálatot vállalt július elején a Bartók Béla Egyházközségben, a Hógyes Endre ut-

cai templomban. A jelenlévők nagy meglepettségüknek és örömüknek adtak hangot az életkorát meghazudtoló, lélekemelő prédikációért.

Itt köszönjük az Unitárius Életnek, hogy hátsábjain méltón köszöntötte őt nyolcvanadik születésnapja alkalmából.

Szalontai Kata

Így élünk és dolgozunk Füzesgyarmaton és környékén

Előzetes a július 31-i búcsú programjából

Nyári munkánkat a július végi alföldi unitárius búcsúra való készülődésünk határozta meg. Június 19-én megtartottuk az évzáró, szeretetvendégséggel egybekötött gyermek-istentiszteletünket. A Csordás Gergő és Kovács Patrik szolgálata után kiosztottuk **12 hittanos és kisebb gyermeknek az Unitárius Alapítvány pályadíja terhére a megérdemelt jutalmakat** közel 30 000 Forint értékben.

A nyár végére, iskolakezdés előttre a helyi fürdőben angol nyelvi tábort szervezünk az érdeklődők számára, a szülők segítségének bevonásával. Tanulás közben a résztvevők fürdőzéssel, úszással „pihenhetik” ki fáradalmaikat.

Június 26-án a **Borostyánkert Idősek Otthonában** tartottunk istentiszteletet és lelkigondozást híveink és az érdeklődők között.

Július első fele elhozta az intenzív készülődés idejét. Több mint 200 meghívót fogalmaztunk és küldtünk szét itthon és Erdélybe. Toborzó írással „Mi testvérek vagyunk mind” címen, vagy annak részleteit megjelentette a helyi sajtó, a Békés Megyei Hírlap, a Magyar Nemzet, a Magyar Demokrata és más lapok, folyóiratok. A lelkészi család erre az alkalomra egy erdélyi zászlót is készített, amit a kopjafával együtt áldanak meg a jelenlévő lelkészek. A zászlónak a szoborparkba, a két kopjafa közé szép kovácsoltvas zászlótartót készített a helybéli **Szabó Sándor neves kovácsmester**. A Háromszékről hozott kopjafát Papp Ferenc fafaragó, aki a tavalyi a Trianoni Kopjafát faragta, előkészítette a felavatásra, belevésve a következőket: Mi testvérek vagyunk mind – **2005 Er-**

dély Árkos. Az Önkormányzat segített rendbe tenni a templom környékét és elkészítették a kopjafa és zászlótartó beton alapját, valamint újramezelték a megsalétromosodott falakat. Gyönyörűen várja a kis ékszer-templomunk hófehér ragyogásával az ünneplőket. **Keblusek Béla virágkertész** az emlékművek köré virágokat ültetett és azokat gondozza városszépítő csapatával. A Polgármesteri Hivatal, **Várkonyi Imre polgármester** irányításával minden támogatást megad az ünnep sikeres megrendezése érdekében. Felajánlott **16 szálláshelyet az erdélyi vendégeknek**, egy szombat és vasárnap délutáni ingyenes fürdőzést, egy szombat déli közös ebédet.

Munkánk elismerésének, fáradozásainak tudhatjuk be azt a jóleső érzést, hogy a gyulai polgármesteri hivatal is segít ingyenes városnézésünkben, a vár és a múzeum meglátogatásában, amikor 29-én megérkeznek az árkosi hittestvéreink.

A városnézésben **Gyarmathy Zsolt szórványjegyzőnk** és **Kispálné Romvári Etelka** szórványgondnok lesznek segítségünkre. Ez utóbbi vendégül látja az erdélyieket egy frissítőre és süteményre. Megkoszorúzzuk az erdélyi születésű **József Dezső festőművész-tanár emléktábláját**, amit néhány évvel ezelőtt avattunk fel.

A gyulai látogatás után Bélmegyerre megyünk, ahol fogad a polgármester. Utána gazdag ebédrel látják vendégül az árkosiakat, hiszen a bélmegyeriek közül az évek folyamán sokszor és többen élvezhették az árkosiak vendégszeretétét. Az estebéd után táncmulatságot rendeznek, amelyen fellép a mi énekkarunk is. Szombaton meglá-

toгатjuk a **Vésztő-Mágoron kialakított történelmi emlékhelyet** és a híres embereink szobraiát. Vasárnap délelőtt a **fűzesgyarmati polgármester fogadja** a Magyarországi Unitárius Egyház vezetőségét, valamint a székelyudvarhelyi polgármestert és unitárius esperest az árkosi vendégekkel együtt. 11 órakor kezdődik az ünnepi istentisztelet, ahová várjuk a fentiek mellett **Lezsák Sándor és Vigh Ilona országgyűlési képviselőket, Szívós István megyei elnökét a Trianon Társaságnak. Az árkosiak Székely János lelkész és felesége vezetésével érkeznek.** Jelen lesznek más felekezetek lelkészei, társadalmi és civil szervezetek képviselői, újságírók, rádiósok, tévések. Erről az ünnepről külön írásban számolunk be lapunk hasábjain. Reméljük, isten-áldotta lesz ez a testvéri találkozó is, mint mindenik, amit rendeztünk minden évben az elmúlt 16 esztendő alatt.

Fájdalmas esemény szólt bele az ünneplésünkbe. Mialatt **Gyáni Endréne gondnokasszonyunkért** imádkoztunk, aki nehéz szívűműtéten esett át, meghalt férje, aki már régebb óta betegeskedett. Ezen az ünnepen kívánták megkeresztelni két dedunokájukat. **Gyáni Endre** testvérünket szombaton temettük el nagy részvét mellett. Bár ő nem volt unitárius, mégis közénk járt és sok-sok emlékezetes időt, estét töltöttünk el együtt. Erdélynek is szerelmese volt, többször volt kirándulni oda. Kis gyűlekezetünk gondjaiban is sokszor segített. nagyapja, a falu bírása, az egyház-községünk egyik alapítója is volt egyben és első gondnoka. Pihenjen békességben!

Július 16-án bélmegyeri dalárdánkkal részt vettünk Mezőberényben egy sikeres találkozóon.

Július 24-én a Borostyánkert Idősek Otthonában tartottunk istentiszteletet és megszerveztük az ünnepre kívánczók oda- és visszaszállítását, akárcsak a járási nehézségekkel küzdő testvéreinket a város területéről.

Legyen Isten áldása minden fáradozáson és minden fáradozó életén. Szentelje meg ünnepünket és testvéri találkozásunkat.

Augusztus 6-án délelőtt 10 órakor a helyi „Életet az Éveknek” Nyugdíjas Klub találkozóján felkérték az új kenyér megáldására és szétosztására a kb. 250 megjelenő klubtag között. Ugyanaznap délután Bélmegyeren a falunap keretében szerepelünk énekeseinkkel.

Augusztus 12–16 között 24-en részt veszünk a szekjei Világtalálkozóon, amely után bejárjuk Erdély gyönyörűségeit, a testvérgyűlekezet, Árkos meglátogatásával.

Augusztus 20-án részt veszünk a városi ünnepségen.

Augusztus 21-én a templomban lesz ünnepi istentisztelet, amely után virágozunk a honfoglalási emlékműnél szoborparkunkban.

Augusztus 28-án van a Jötevők Napja. Ekkor osztjuk ki mintegy 30 középiskolás, főiskolás és egyetemista pályázónak a „Zs. Nagy Lajos Hunor Emlékalapítvány” díjait, az emlékestentisztelet kereteiben, amely után az Újtemetőben a diáksegreg elhelyezi az emlékező kegyelet virágait a 20 évesen tragikus körűlmények közt elment érettségi előtt álló diáknak a sírjára, akiről elneveztük a család és egyházközségünk közös alapítványát.

Tartalmas élményekkel így zajlik és ér véget ez a nyarunk.

B. L.

Bartók Béla Unitárius Egyházközség

Egyházközségünk vezetősége nagy szeretettel köszöntötte fel otthonában, 80. születésnapja alkalmából Bézenyi Gyulánét, Judit néni, egy régi torockói unitárius családból származó rendkívüli hívűnk. Judit néni az egyházát hűségesen támogató és templombajáró unitárius, aki mindig hangsúlyozza, hogy büszke unitárius voltára és torockói származására. Kolozsváron járt iskolába az Unitárius Leánygimnáziumban, és néhai Dr. Erdő János professzor tanította őt. A kolozsvári, belvárosi unitárius templomban konfirmált. Minden nagyobb ünnepélyen jelen volt, melyet a Magyarországi Unitárius Egyház szervezett. Judit néni több éven keresztül a Magyarországi Unitárius Egyház püspöki hivatalában dolgozott. Az elmúlt évben, 2004-ben, 79. születésnapjára, fia és leánya meglepte egy kolozsvári kirándulással, amikor Pünkösöd alkalmával a belvárosi unitárius templomban vehetett úrvacsorát. Most pedig, 80. születésnapja alkalmával otthonában köszöntöttük fel Judit néni, ahol lányával együtt fogadott bennünket: Rázmány Csaba püspök urat és kedves fe-

leségét Idukát, Sepsi Kovács Éva gondnokasszonyt, Gergely Felician gondnok-pénztárosunkat, Léta Sándor lelkészt és Balácsi Margit gyűlekezeti tagunkat. Mindannyian szívből

jövő jókívánásainkat fejeztük ki, kérve Isten áldását Judit néni életére.

Az iskolakezdés időpontjától, egyházközségünkben megkezdjük a gyermekek vallásoktatását. Szeretettel várunk minden gyermeket és konfirmáló növendéket minden vasárnap 10 órától. Istentiszteleteinket minden vasárnap 10 órától tartjuk, a rendezvényeinkről idejében értesítjük híveinket.

Keresztelési szertartásaink: április 24-én megkereszteltük Csányi Gábor és Valtinyi Lídia, Márton Benedek nevű fiukat; június 5-én megkereszteltük Firtos István és Varga Tímea, Fanni nevű kislányát; június 12-én megkereszteltük Hidasi Attila és Fábian Enikő Réka, Kincsó nevű kislányát.

Léta Sándor

Néhány adalék Trianonról

(Egy olvasói levél alapján)

Tisztelt Szerkesztőség!

A május–júniusi számban közölt, **A 85 éve történt ... c.** trianonnal foglalkozó cikkhez szeretnék hozzászólni.

A trianoni tragédiát nem lehet elégszer ismételni, a fájó sebek soha nem gyógyulnak be, ha még sokan azt is szeretnék elérni. A békeszerződés teljes szövege könyv alakban is olvasható és az Interneten is megtalálható. A történelmünk teljes megismerése lenne a cél, ahol a mindenkori kormányok által elkövetett hibákat is megismerhetjük, **sajnos a múlt hibáiból nem tudunk tanulni**, és hibákat sorra halmozva csak kesergőket énekelünk a régi dicsőségről. A rövidlátás, illúziók kergetése már bebizonyította, nem vezet eredményre. **Amíg őszintén nem tárjuk fel saját hibáinkat, addig a múltat sem lehet tisztázni**, csak bűnbakot lehet keresni, és azt tudunk igazán. Én inkább **apró részletekkel szeretném kiegészíteni a történetet**, amiről kevesen tudnak, vagy tudatosan elfelejtkeznek róla. Remélem e pár történelmi tény felsorolása hozzásegít bennünket ahhoz, hogy jobban érzékeljük a múlt történéseit.

1. 1916. augusztus 17-én Párizsban titkos szerződést kötnek a Románok, részlet a szerződésből:

2.§. Románia kötelezi magát, hogy háborút üzen Ausztria-Magyarországnak, és azt megtámadja a katonai egyezményekben kikötözött feltételek mellett.

5.§. Románia kötelezi magát, hogy nem köt különbékét.

Mivel Románia különbékét kötött, 1918. május 7-én a megkötött titkos szerződés hatályát kellett volna vesztenie, de sajnos nem ez történt.

2. Fernand Vix francia vezérkari ezredes ezt jelentette parancsnokának, Francois Franchet D'Espérey tábornoknak:

„Kötelességemnek vélem megjegyezni, hogy Magyarországgal szemben a követelések napról napra növekszenek, ez egy vesszőfutás. Félő, hogy túl messzire megyünk. Ha a vadat végsőkéig hajszolják, szembeszállhat.”

3. A békeszerződés francia főtitkára kijelenti: **Magyar nemzet egyáltalán nem létezik, nincs Magyar Nemzet.**

4. Ami érthetetlen a cs. és kir. Hadsereg hírszerzése tudta, miben állapodtak meg Párizsban a románok és a franciák, de nem tettek semmit ellenre.

5. 1918 novemberében a magyar kormány **Kratochwill Károly** ezredest küldte Erdély védelmére. Ő maga írja emlékiratában: „Csapataim nem voltak sem bolsevista, sem vörös csapatok, én ezekkel a csapatokkal a proletárdiktatúra ellen akartam fordulni, inkább a román csapatokat támogatom, mint a proletárdiktatúrát.” Így a hazáját árulta el.

Stromfeld Aurél ezredes a Tisza vonalánál megszervezte az ellenállást és sikerrel küzdött. **De Julier Ferenc ezredes elárulta a haditervet a románoknak**, és hozzájárult 102.181 négyzetméternyi terület elvesztéséhez.

Mi történt a második világháború alatt?

Hát ha nem is szívesen, de el kell ismerni, hogy a románok megint túljártak az eszünkön.

1940. június 26-án a szovjet kormány felszólította a Román Királyságot: üritse ki Besszarábiát, ami-

nek eleget is tett. 1940. június 21-én aláírták a német-francia fegyverszüneti szerződést, a franciák most nem tudtak segíteni a románoknak. Románia attól félt további területet veszít el. Ezért egy ügyes technikai húzással elébe ment az eseményeknek, és felkérte a német kancellárt, hogy legyen döntőbíró Magyarország és Románia között, de a **bécsi döntés előtt Hermann Göring fivérének ajándékozta a román bányavállalatok részvényeinek döntő részét**. Így úgy lett meghízva a határ, hogy a románoknak kedvezett. Pl. a kissármási gázmerő, amely egész Erdélyt ellátta, náluk maradt. Ez a képtelen határ magyarázza azt is, miért szenvedett 1944-ben katasztrofális vereséget az Észak-Erdélyt védő magyar hadsereg. A határt csak úgy lehetett védeni, ha a magyar hadsereg román területre lép, a békeszerződésnél ezt is ránk róják, és akkor támadtuk meg Romániát, amikor már az a másik oldalon harcolt. **A románok 1944. szeptember 13-án kötöttek fegyverszüneti egyezményt**, a magyar fegyverszüneti küldöttség majd csak 28-án indul el Moszkvába, közben a magyar hadsereg átlépte a bécsi döntés értelmében az új határt, ami miatt az összes tárgyalási lehetőségeinket elvesztettük. De az is hozzájárult Dálnoki Veress Lajos vezérezredes helyettesei, elárulták. Megint egy árulás, ami a románoknak kedvezett, megint magyar árult el magyart.

A másik történelmi tény, amiről nem akarunk tudomást venni.

Amikor Erdélyt újból átvettük, a magyar országgyűlésbe kinevezett (nem megválasztott) képviselőket küldtünk be a visszatért területekről. S ezzel rosszabbul viselkedtünk, mint a csehek és románok húsz éven keresztül. A románok választásokat tartottak, mi megtagadtuk a polgári jogokat tőlük. A magyar hatóságok a telefonkönyv segítségével összehozták a román lakosságot és felszólították őket, két órán belül hagyják el az országot. És hogy bántak az ott élő magyarokkal. A nagy nehezen megszerzett Erdélyi Helikon, amit még a románok is engedélyeztek, és nem cenzúráztak, 1941. március 6-tól csak cenzúrázva jelenhetett meg, de rövid idő múltán be is tiltatták. 1941 nyaratól a Helikon találkozót szintén. Azokat, akik a román-magyar megbékélésen dolgoztak a román uralom alatt, mint gróf. Bánffy Dénes, Hunyadi Sándor, Jánosi Andor, Szentirmai Jenő, Tamási Áron, Wass Albert megfigyelték és zaklatták őket.

A szovjet csapatok által elfoglalt területeken a románok, ezerszer adták vissza azt a kegyetlenséget, amit a Horthy-kormány elkövetett velük szemben, elég csak a Maniu gárdára gondolnunk, a kegyetlenségeit a szovjet csapatok is megsokallták.

A történelemben visszamehetünk egészen az 1600-as évek közepéig, mikor a magyar király egyben Habsburg császár mindig magyar területet ígért a szerveződő román nemzet számára, Magyarország terhére. Ami meglepő és történelmi tény igazolja, hogy azok a hamis térképek, amelyeket a trianoni béketárgyalásokon a románok felhasználtak ellenünk, Bécsben készültek.

Bacsa Vilmos
(Gyula)

A Szerkesztőség megjegyzése: A fentiekkel kapcsolatban egyes olvasóknak lehet ellenvéleménye, vagy további megjegyzése. Ezeknek is szívesen helyt adunk.

Nem véletlen, hogy Szent László volt az, aki Szent István szentté avatását kezdeményezte és példaképének tekintette, illetve hozzá hasonló nagy életművet alkotott. Érdekes, hogy az ő emléke a legjobban az erdélyi magyarságban gyökeresedett meg. Minden régi falfestménynek ő a főszereplője, ahogy a kunokkal csatázik. Ez sem volt egy könnyű feladat abban az időben. Mátyás király személye viszont a Kárpát-medence peremvidékein, pl. a Felvidéken, Kárpát-alján, Erdélyben és Horvátországban él a legmélyebben az ott élő magyarok és más velünk együtt élő népek emlékeztében. Nem véletlenül! Mert nagyon sokat tett az emberek jogbiztonsága érdekében. Nagy adókat vetett ki. Ezeket be is hajtatta. De ennek fejében biztosította az emberek számára a védelmet és stabilitást.

Erdemes lenne nagy királyaink példájából ma is egy kevés ílhlet merítenünk, amikor újból – nem tudni már hányadszor – Európával és a nagyvilággal való kapcsolatunkat újra kell gondolnunk. Néhány éve még nagyon egyszerűen fogtuk fel ezt a kérdést. **Belépünk a félelmetes erejű NATO-ba. Ez majd garantálja biztonságunkat. Majd belépünk az Európai Unióba. Ez garantálja jólétünket és töretlen fejlődésünket. A belépésünk óta eltelt rövid idő is arról győzhet meg bennünket, hogy ez koránt sincs így.**

A NATO keretében még az eddigi rosszul felszerelt, gyenge kis honvédségünket is leépítették. A kötelező sorozás megszüntetésével hadseregünk egy jelképes, minihadsereg lett. Szerződéses katonaságra és technikai fejlesztésre nincs pénzünk. De amikor a nyugati országoknak szüksége van katonára, akkor mi ebből a kevésből is boldogan küldünk a világ távoli részeire is. Ugyanakkor mi annyit nem tudunk a nyugatiaknál elérni, hogy a Vajdaságban, vagy Erdélyben azok a fiatalok, akik szülőföldjükön magyarul akarnak élni, nyugodtan élhessenek és ne kelljen zaklatásoktól, megfélemlítésekől és „magyarverésektől” tartaniuk. A július 7-i és 21-i szomorú londoni merénylettekkel kapcsolatban az angol rendőrök lelőtték a metróban egy előlük menekülő fiatal brazil villanyszerelőt. A brazil külügyminiszter máris Londonba utazott és ott tiltakozott az angol külügyminiszternél. Pedig az illető fiatalembernek nem volt igaza, jogellenesen viselkedett, amikor a rendőrök felszólítására nem állt meg. Kiderült, azért mert tartózkodási engedélye lejárt. Ennek ellenére országa tiltakozott az őt ért méltánytalan bánásmód ellen. Mi hányszor tesszük ezt meg, amikor magyarokat érnek jogsértések?

Már másfél éve az EU tagjai vagyunk. Mit érzékelhetünk ebből kézzelfoghatóan? Semmit! Nincs semmiféle dokumentumunk arról, hogy mi az unió állampolgárai vagyunk. Nincs közös személyi igazolványunk, vagy közös útlevelünk. Minek akkor a közös gépkocsirendszám vagy a közös valuta? Nem az előbbiekné lennének a fontosabbak? De naponta kapjuk a fenyegetéseket, hogy az unió ezzel vagy azzal az adóemünkkel nem ért egyet. Ezt vagy azt megtilt nekünk. És hogy mi nem tesszik nekünk? – azt hol mondhatjuk el. Például: **Hogy szántszándékkal tönkreteszik a magyar mezőgazdaságot.** Alig van már tejelő szarvasmarhatartás az országban, mert hozzák be az unió sok tejipari bővíját. Visszaszorul az állattenyésztés. **Belefutunk a gabonánkba,** mert alig van már állattartás. Jön be a sok bűdös, fertőzött csirke, a bezápuolt tojás, a silány sertéshús. Nincs olyan hét, hogy a nagy áruházláncok polcairól ne kelljen letiltani valamilyen fogyasztásra alkalmatlan élelmiszert. **Milyen ország lett ez az élelmiszertermeléséről és bőségéről híres Magyarország? Így fest közlőrl a piacgazdaság mintaképének tartott EU fogyasztóvédelmi rendszere? Vagy csak mi nem tudunk élni a lehetőségeinkkel?** Kb. egy évtizede, amikor Németországot kezdte előlteni az olcsó angol sör, akkor kitalálták, hogy van nekik egy az 1600-as évek közepéről származó sörtisztasági törvényük, aminek alapján ilyen sörök nem hozhatók forgalomba. A kérdés egyből lekerült napirendről. A mi bugyutaságunkból eredően a helyzet az, hogy Európa minden szemetét büntetlenül be lehet ide hozni, de a kiváló magyar árukat, mi nem oda visszük és adjuk el, ahol akarjuk, mert velünk szemben mindig találunk valami apróbb kifogást. **Ők ugyanis védik a maguk piacait.** Itt van például a gabonakérdés. Magyarországon még 1,7 millió tonna tavalyi termésű gabona áll a raktárakban. Gondot jelent, hogy a betakarított kukoricát hová lehet betárolni. **Portugáliában** az aszályos évek következtében 2 milliót, **Spanyolországban** 8 millió tonna

gabonabehozatalra van szüksége. Mi sem lenne egyszerűbb: **magyar gabonafelesleget oda kellene szállítani.** Tárolási gondjainkat pillanatok alatt meg lehetne oldani. A brüsszeli bürokraták azonban hónapok óta képtelenek ezt megoldani. Hát ha a többi EU-biztos felkészültsége is olyan magas színvonalú, mint a magyaroké (előbb energia-, később adóügyekben) akkor nem csodálkozom, hogy az **EU ma nem más, mint egy működésképtelen sőhivatal.** Ezt nem azért mondom, mert „ab ovo” EU-ellenes vagyok. Ellenkezőleg: **meggyőződéses EU-párti, csak azért azt szeretném, hogy ez a nagyra hivatott intézmény jobban működne, úgy ahogy elvárható lenne tőle és Magyarország érdekérvényesítése is sikeresebb lenne.**

Szegeden a Széchenyi téren áll egy nagyon szép **Deák Ferenc-szobor.** Ennek talapatára a nagy államférfinak egy nagyon jellemző mondata van írva. Pontosan nem tudom idézni, de lényege a következő: **„Amit balsors és erőszak elvett tőlünk az még visszaszerelhető, de amiről a nemzet önként lemondott, az soha”.**

A nyugathoz való közeledés másik kiábrándító tapasztalata az, hogy mi a kommunizmus és a proletárgőp, illetve bunkóság éveit alatt a nyugatra mindig úgy tekintetünk, mint amely a keresztény és polgári erények őrzője és megtestesítője. Azóta, hogy gyakrabban járhatunk ki oda, rá kellett jönnünk, hogy **sajnos tévedtünk.** A kozmopolizmus és a nihilizmus vált ott is uralkodóvá, a keresztény erkölcs és az igazi patriotizmus helyett. Nem véletlen tehát, hogy a rendszerváltás után **nyugatról elsősorban a szemét – a kábítószert, a prostitúció, a maffia-módszerek, az erőszakos és bugyuta népbu-tító műsorok, a falfirkák és az ízléstelen, toprongy öltözök-dés, a szexőrület és a trágárság áramlott be.** Ma a magyar társadalom erkölcsi állapota nagyon kétségbeejtő. **Kereszténynek és vallásosnak tartjuk magunkat, de elnézzük a fiatalok házasságkötés nélküli összeköltözését, együttélését.** Azt, hogy évről-évre egyre kevesebb házasságkötés történik. A gyerekeknek 56%-a születik házasságon kívüli kapcsolatból. Hogy mértéktelenül nagy a válások és a csonka családokban így-úgy felnevelő sérült gyermekek száma. Hogy az augusztusi ún. **Sziget fesztiválra** nem a lumpen, hanem a jómódú középosztály gyerekei mennek (mások nem is tudnák megfizetni a többtízezer Ft-os heti belépődíjat, vagy az ottani eszemiszom-rángatózó „tartalmú” szórakozást.)

Az emberek félelemmel lépnek ki az utcára. Állandók a bombariadók. Naponta rabolnak ki gyógyszer-tarakat. Gyilkolnak meg pár ezer Ft-ért újságárusokat. Hová és meddig sülyed ez az ország? Mikor ébredünk már rá arra, hogy **egy alapvető erkölcsi megújulásra van szükségünk, különben elfecsérelt, hiábavaló az egész életünk.** Ha feladjuk hitünket és eszményeinket, amelyeket olyan kiváló emberektől nyertünk, mint **Szent István,** aki a fiának írt **Intelmeiben** fogalmazta meg ezeket. Továbbá valamennyi igazi magyarsággal és keresztény vagy zsidó hittel megáldott írónktól, költőnktől és nagy gondolkodónktól. Mert **ők mindannyian a nemzet jobbúlását, nemesedését, épülését kívánták műveikkel, gondolataikkal szolgálni.** Mi pedig most mit csinálunk. Állandóan megkérdőjelezzük, **romboljuk azokat az értékeket, amelyek egykor ezt a népet és ezt az országot erőssé és tiszteletre méltóvá tették.**

Ezzel a jegyzetemmél nem kívánom elvenni senkinek sem a jó szájízét az új kenyér utolérhető finom ízétől. A jó magyar szőlőtől, bortól, pecsényéktől, amelyeket ilyenkor az ünnep alkalmával fogyasztani szoktunk. Csak arra akartam utalni, hogy azért közben egy kicsit gondolkodjunk el azon, hogy: **jó úton járunk-e és mindennel meg kell-e békülnünk, ami ma körülöttünk zajlik és történik.** Vagy néha már illene felemelni szavunkat a nemkívánatos jelenségekkel szemben, amelyek ellenkezik, keresztény, polgári neveletésünkkel és erkölcsi felfogásunkkal. Pedig ahhoz, hogy Szent István népének és magyar kereszténynek tarthassuk magunkat **végre megálljt kell parancsolnunk ennek a romló tendenciának.**

Közlemény

Az Erdélyi Unitárius Egyház meghívására a Magyarországi Unitárius Egyház vezetősége 2005. július 16–17. között Kolozsvárra látogatott. Az egyházak vezetői két alkalommal is megbeszéléseket folytattak, elsősorban a mindkét egyházat érintő kérdésekről, megoldandó feladatokról. A tárgyaláson elhangzottak összegzéseként az alábbi közös nyilatkozatot fogadták el:

1. A Magyarországon élő erdélyi származású unitáriusok 2005. évi találkozóját, együtt a magyarországi unitáriusokkal, augusztus 27-én rendezik meg a két egyház közös szervezésében. A helyszínre vonatkozóan a Magyarországi Unitárius Egyház elnöksége javaslatokat tesz, a lehetséges változatok közül a két egyház vezetősége közösen választja ki a legmegfelelőbb megoldást.

2. A Magyarországi Unitárius Egyház indokoltnak tartja és egyetért az Erdélyi Unitárius Egyháznak a Magyarországra áttelepített unitárius hívek lelkipozíciójáért érzett felelősségével. Ugyanakkor az Erdélyi Unitárius Egyház elismeri, hogy a Magyarországon élő erdélyi unitáriusok hitéletüket a Magyarországi Unitárius Egyház keretében gyakorolják; lelki gondozásuk a lelkeszek kötelessége.

3. A fentiek alapján a két egyház jövőbeli együttműködését a közös felelősségnek kell meghatározni.

4. Közeli célként a két egyház Elnökségeinek rendszeres, negyedévenként sorra kerülő találkozóiban, továbbá az Egyházi Képviselő Tanácsok szükség szerinti, de évenként legalább egy közös ülésének megtartásában állapodtak meg.

5. Távlatos célként, a két Alaptörvény azonos tartalmú módosításával, közös szervezeti keret létrehozásában egyeztek meg. Az új főhatóság feladata lesz egybehangzó véleményt, közös álláspontot és stratégiát formálni a legfontosabb kérdésekben.

Kolozsvár, 2005. július 17.

Erdélyi Unitárius Egyház

Magyarországi Unitárius Egyház

dr. Szabó Árpád
püspök

dr. Máthé Dénes
főgondnok

Kolumbán Gábor
főgondnok

Rázmány Csaba
püspök

Elekes Botond
főgondnok

Czene Attila olimpiai bajnok Füzesgyarmaton

Kedves vendéget láthattunk augusztus 1-jén hétfőn Füzesgyarmaton. **Dr. Szabó László** szegedi orvos és önkormányzati képviselő, aki családjával részt vett ünnepségünkön és vendégünként sokat beszélgettünk az unitárius egyházzal és eszmeiségéről, elhozta hozzánk egykori sportoló társát, **Czene Attila** olimpiai bajnokot. Dr. Szabó elragadtatással beszélt az általuk átélt élményről az ünnepségünk kapcsán, a munkáról, egész ténykedésünk céljáról, elkötelezettségünkről a keresztény-magyar értékek mellett. Aztán az olimpiai bajnok is kíváncsi lehetett erre, hogy megismerjen egy erdélyi papházaspárt, és elfogadta a doktor úr kezdeményezését. Így láthattunk élőben egy ma-

gyar olimpiai bajnokot. Szeretettel üdvözlöttük a megérkezésükkor. Néhány gondolatot váltottunk az életéről. Semmit sem változott ahhoz képest, ahogy a TV-ből annak idején megismerhettük. Szerénysége is megmaradt. Megtudtuk, hogy indul majd a szenior-világbajnokságon. Beszéltünk arról, hogy még ma is, 32 évesen elkelne a válogatottban. Nagy tehetségnek tartja **Cseh Lászlót** és a többi fiatal reménységet. Dr. Szabó László, útjukon hazafelé megmutatta templomunkat és annak gyönyörűvé varázsolt emlékparkját az újonnan felavatott Testvériség Kopjafával.

B. L.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

**Az Unitárius Alapítvány Kuratóriuma
a 2004. évi SZJA 1 %-ára befolyt összegből
pályázatot hirdet**

A pályázat célja: Karitatív tevékenység,
rendezvények szervezése,
közösségi célt szolgáló felszerelések,
berendezések beszerzése,
unitárius témájú könyv, kiadvány
megjelentetése.

* * *

A pályázat összege: **1 930 000 Ft**,
azaz egymillió-kilencszázharmincezer forint.

A pályázat beadásának határideje:
2005. szeptember 15.

* * *

Pályázhatnak a
Magyarországi Unitárius Egyház
egyházközségei.
A pályázatokban kérjük feltüntetni a pályázó
bankszámlaszámát is.

* * *

A pályázatokat az alábbi címre kérjük eljuttatni:

**Unitárius Alapítvány,
1054 Budapest, Alkotmány u. 12.**

Dr. Beke Ildikó sk.
elnök

Gergely Felicián sk.
titkár

*Kéziratokat nem őrzünk meg és
nem küldünk vissza.*

*Az aláírt cikkekért a szerzők
viselik a felelősséget.*

*A szerkesztőség fenntartja az
írások szellemét és tartalmát nem
érintő rövidítések jogát.*

*Folyóiratunk minden páros
hónap végén jelenik meg.*

UNITÁRIUS ÉLET
A Magyarországi Unitárius Egyház lapja

Szerkeszti a Szerkesztő Bizottság

Főszerkesztő:

Dr. Zoltán Zoltán

Főszerkesztő-helyettes:

Léta Sándor

SZERKESZTŐSÉG CÍME:

V., Nagy Ignác utca 2–4. Budapest, 1055

Telefon/fax: 311-2801

Internet: <http://unitarius.lap.hu>

Terjeszti a Magyarországi Unitárius
Egyház.

Megjelenik kéthavonta.

Felelős kiadó:

Heltai Gáspár Kft.

Index: 25 842

Készült:

a Cerberus Kft.

nyomdaiüzemében

Felelős vezető:

Schmidt Gábor

HU ISSN 0133-1 cv272

Előfizethető:

A lelkeszi hivatalokban
(Budapesten és vidéken),
vagy befizetési csekken.

Bankszámlaszám:

11713005–20011631

Egyes szám ára: 400 Ft
Évi előfizetési díj: 2400 Ft

A Magyarországi Unitárius Egyház
internetcíme:

www.unitarius.hu

<http://unitarius.lap.hu>

*Következő lapzárta:
2005. október 5.*